

รายงานผลการดำเนินงาน ๓ เดือน
(พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ถึง มกราคม ๒๕๔๖)

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา
กรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

**ความคืบหน้าในการดำเนินงาน
โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน
ระยะ 6 เดือน (สิงหาคม 2545 – กุมภาพันธ์ 2546)**

1. ความคืบหน้าของการดำเนินงาน

1.1 การทำความเข้าใจของคนทำงาน

นอกจากการดำเนินกิจกรรมตามที่ได้รายงานความคืบหน้าไปแล้วนั้น สำนักงานภาคอีสาน ได้มีการจัดประชุมทีมงาน จำนวน 3 ครั้ง เพื่อทำความเข้าใจต่อแนวคิด หลักการ กระบวนการ ดำเนินโครงการ และศึกษาถึงกระบวนการพัฒนากิจกรรมในรูปแบบงานวิจัย ซึ่งได้มีวิทยากรจาก ส่วนกลางและที่ปรึกษาโครงการมาเสนอแนะ และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมด้วย

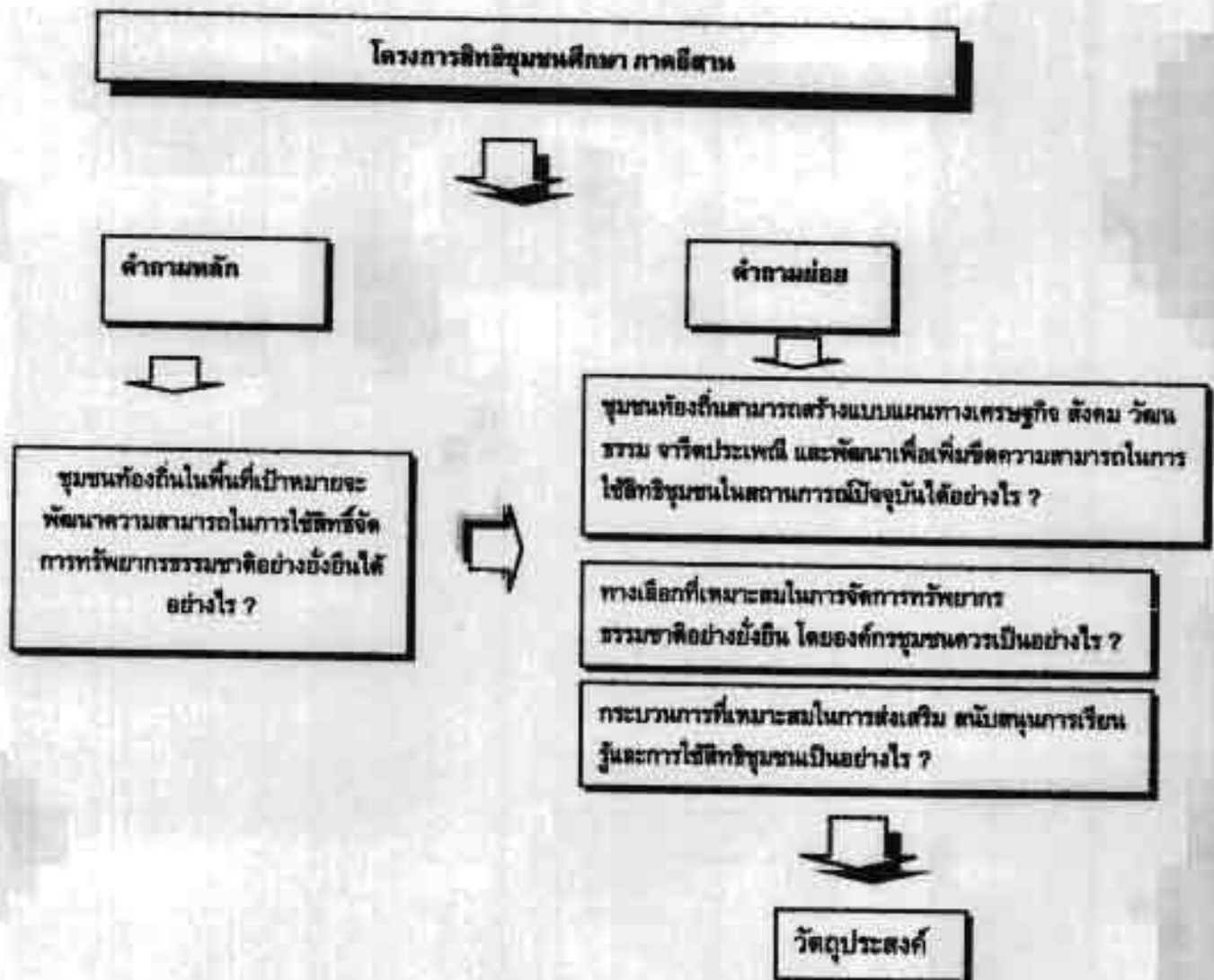
นอกจากนี้ทีมงานย่อย เช่น ทีมลุ่มน้ำชี ยังมีการจัดประชุมทีมงาน และ องค์การพันธมิตรใน การทำงาน จำนวน 3 ครั้ง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน วิเคราะห์สถานการณ์ชุมชน และวางแนวทาง การทำงานลักษณะเครือข่ายการทำงานร่วมกันในอนาคต

มีการเข้าร่วมกิจกรรมสรุปบทเรียนของการทำงานระดับเครือข่าย คือ เครือข่ายป่าไม้ที่ดิน ภาคอีสาน เป็นเวทีประชุมแกนนำชาวบ้านในภาคอีสาน เพื่อสรุปบทเรียนการทำงาน และ วางแนว ทางการพัฒนาองค์กร และ เครือข่ายการเรียนรู้ในระยะยาว

นอกจากนี้ทีมประสานงานกลางภาคอีสานยังได้เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการโครงการ 4 จำนวน 2 ครั้ง ทำให้ได้เรียนรู้ และ สร้างความเข้าใจต่อการทำงานมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อการนำ มาวางแผนปฏิบัติในระดับพื้นที่

1.2 การกำหนดกรอบการศึกษา

การดำเนินงานของโครงการ 4 ภาคอีสาน ได้กำหนดกรอบการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการ พัฒนากิจกรรม ซึ่งมีการกำหนดคำถามหลัก คำถามย่อย และวัตถุประสงค์ ที่มีความต่อเนื่องและ สัมพันธ์กัน ดังรายละเอียด

1. เพื่อร่วมกับชุมชนศึกษาถึงการละเมิดสิทธิ และ การใช้สิทธิของชุมชนในการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า

2. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมกลุ่ม องค์กรชุมชน เครือข่ายที่ได้รับผลกระทบให้เกิดความเข้มแข็งในการใช้สิทธิได้อย่างชอบธรรม

3. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และ ค้นหาทางเลือกที่สอดคล้องกับระบบนิเวศน์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

1.3 การกำหนดพื้นที่เป้าหมายและประเด็นการศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ทำการศึกษาวิจัย 3 พื้นที่หลัก (แบ่งตามฐานทรัพยากร) และ จำนวน 5 ชุมชนย่อย (ชุมชน) คือ ลุ่มน้ำมูน (บ้านโพธิ์ทราย และ เครือข่ายป่าทามราชินีโคส) ,ลุ่มน้ำชี (บ้านพนัส และ บ้านหนองตุ) และ ป่าภูสีฐาน ศึกษาหมู่บ้านโนนปาก่อ (รายละเอียดนำเสนอรายงานครั้งก่อน) ส่วนพื้นที่น้ำหนาว และ ทรัพยากรแร่ ฯ ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งทุนอื่น จึงไม่ได้ปรากฏประเด็นการศึกษาในครั้งนี้ รายละเอียดพื้นที่เป้าหมายและประเด็นการศึกษา เป็นดังนี้

ชุมชน / พื้นที่วิจัย	ชุมชน / เครือข่ายการเรียนรู้ - ร่วมมือ	ประเด็นวิจัย
1.ลุ่มน้ำชี 1.1 บ้านพนัส ตำบล ขามวรรณ อำเภอพนม ไพร จังหวัดร้อยเอ็ด	1.1.1 หมู่บ้านรอบป่าชุมชนดงเค็ง 9 หมู่บ้าน 2 ตำบล อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด 1.1.2 เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ภาคอีสาน ภูมินิเวศร้อยเอ็ด 1.1.3 เครือข่ายลุ่มน้ำชี (ขอนแก่น, มหาสารคาม ,ร้อยเอ็ด ,กาฬสินธุ์, ยโสธร)	1. บทเรียนการใช้สิทธิในการจัดการป่าชุมชนดง เค็ง (2537 - ปัจจุบัน) 2. องค์ความรู้การจัดการลุ่มน้ำเพื่อการใช้ ประโยชน์ของชุมชน 3. การบูรณาการประสบการณ์และบทเรียนใน การใช้สิทธิชุมชน กรณีป่าชุมชนกับกรณี ปัญหาลุ่มน้ำ 4. กระบวนการประสานความร่วมมือกับเครือ ข่ายสาธารณสุขและภาครัฐ เพื่อผลักดันการ แก้ไขปัญหาย่างสันติ
1.2 บ้านหนองคู ตำบล ละหานนา อำเภอวาง น้อย จังหวัดขอนแก่น	1.2.1 เครือข่ายลุ่มน้ำชีตอนต้น 1.2.2 เครือข่ายป่าชุมชนภูเก้าภูกระแต 10 หมู่บ้าน 1.2.3 สหกรณ์การเกษตรละหานนา จำกัด 1.2.4 ชุมชนรอบบึงละหานนา 3 ชุมชน	1. รูปแบบการเรียนรู้ และ ใช้สิทธิชุมชนในการ จัดการทรัพยากรน้ำ กรณีบึงระหานนาและลำ น้ำชี 2. กระบวนการประสานความร่วมมือกับเครือ ข่าย องค์การสาธารณะ และ ประสานภาครัฐ เอกชน เพื่อผลักดันการแก้ไขปัญา 3. องค์ความรู้ในการจัดการป่าภูเก้าภูกระแต , การจัดการน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์ของชุมชน ละหานนา
1.3 ชุมชนลุ่มน้ำชี	1.3.1 องค์การชุมชนในลุ่มน้ำชี 1.3.2 หมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์ และ สูญเสียประโยชน์จากการพัฒนา ลุ่มน้ำชี	1. สำรวจ ,ศึกษา รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นทาง ด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต ของคนลุ่มน้ำชี 2. สำรวจ , ศึกษาข้อมูลศักยภาพของกลุ่มคน องค์กร เครือข่าย ในการสร้างเครือข่ายการ เรียนรู้ 3. จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนที่ถูก

ชุมชน / พื้นที่วิจัย	ชุมชน / เครือข่ายการเรียนรู้ - ร่วมมือ	ประเด็นวิจัย
		ละเมิดสิทธิ 4. เชื่อมโยงการเรียนรู้ และ ปฏิบัติการร่วมระหว่างพื้นที่วิจัยกับพื้นที่อื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน และ หลากหลาย
<u>2. ชุมชนน้ำมูน</u> 2.1 บ้านโพธิ์ทราย ตำบลหนองบัว อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ	2.1.1 ชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากป่าทามและลำน้ำมูน อำเภอกันทรารมย์ อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอเมือง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดศรีสะเกษ 2.1.2 เครือข่ายองค์กรชุมชนลุ่มน้ำมูน	1. รูปแบบการใช้สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากร 2. กระบวนการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อผลักดันการแก้ไขปัญหา 3. องค์ความรู้ในการจัดการน้ำเพื่อการใช้ประโยชน์
2.2 ชุมชนโนนเขตรอยต่อจังหวัดสุรินทร์ , ศรีสะเกษ , ร้อยเอ็ด	2.2.1 เครือข่ายผู้ได้รับผลกระทบ – ชุมชนรอบป่าทามลุ่มน้ำมูนตอนกลาง 40 ชุมชน 2.2.2 เครือข่ายองค์กรชุมชนลุ่มน้ำมูน	1) สรุปบทเรียนการใช้สิทธิในการแก้ไขปัญหา ระยะ 10 ปีที่ผ่านมา โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่มคือ 1.1 กลุ่มผู้นำ (ยุคแรก , ยุคกลาง , ยุคปัจจุบัน) 1.2 กลุ่มที่เกิดจากการเรียกร้องแก้ไขปัญหา แบ่งเป็น 6 กลุ่มย่อย 1.3 กลุ่มปฏิบัติการทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหา คือ กลุ่มป่าชุมชน , กลุ่มหัตถกรรม , กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ 2) การจัดการทรัพยากรโดยองค์กรชุมชน กรณีเขตประทานราษฎร์สวนสวรรค์ และ ป่าทามวังยาง โดยศึกษาประเด็น 2.1 องค์ความรู้ในการจัดการน้ำในพื้นที่ชุ่มน้ำ 2.2 รูปแบบกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ทาม
2.3 ชุมชนลุ่มน้ำมูน	2.3.1 องค์กรชุมชนในลุ่มน้ำมูน 2.3.2 หน่วยงานที่ได้รับประโยชน์ และ สูญเสียประโยชน์จากการพัฒนาลุ่มน้ำมูน	1. ดำรวจ , ศึกษา รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิตของคนลุ่มน้ำมูน 2. ดำรวจ , ศึกษาข้อมูลศักยภาพของกลุ่มคนองค์กร เครือข่าย ในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ชุมชน / พื้นที่วิจัย	ชุมชน / เครือข่ายการเรียนรู้ - ร่วมมือ	ประเด็นวิจัย
		3. จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนที่ถูก ละเมิดสิทธิ 4. เชื่อมโยงการเรียนรู้ และ ปฏิบัติการร่วม ระหว่างพื้นที่วิจัยกับพื้นที่อื่น ๆ ในภูมิภาค เดียวกัน และ ทลากลหลาย
3.พื้นที่ป่าต้นน้ำ 3.1 บ้านโนนป่าก่อ ตำบลบ้านเหล่า อำเภอ คำชะอี จังหวัด มุกดาหาร	4.1.1 เครือข่ายชุมชนรอบป่าภูสีฐาน 5 หมู่บ้าน 4.1.2 เครือข่ายป่าไม้ที่ดินอีสาน	1. การจัดระเบียบชุมชนตามจารีตประเพณี ดั้งเดิม และการเรียนรู้สมัยใหม่ ประยุกต์ใช้ใน ปัจจุบัน 2. กระบวนการประสานความร่วมมือกับเครือ ข่ายเพื่อผลักดันการแก้ไขปัญหา 3. รูปแบบ - กระบวนการพัฒนาการประกอบ อาชีพสอดคล้องกับสภาพภูมินิเวศน์ และการ จัดการที่ดิน ,ป่า ,แหล่งน้ำ
3.2 เครือข่ายป่าไม้ ที่ ดิน อีสาน	3.2.1 เครือข่ายชุมชนรอบป่าภูสีฐาน 3.2.2 เครือข่ายป่าไม้ที่ดิน ที่ถูกละเมิดสิทธิ ในที่ดินทำกิน และ สิทธิในการจัดการ ทรัพยากร	1. สำรวจ ,ศึกษา รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นทาง ด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต ของคนอีสาน 2. สำรวจ , ศึกษาข้อมูลศักยภาพของกลุ่มคน องค์กร เครือข่าย ในการสร้างเครือข่ายการ เรียนรู้ 3. จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนที่ถูก ละเมิดสิทธิ 4. เชื่อมโยงการเรียนรู้ และ ปฏิบัติการร่วม ระหว่างพื้นที่วิจัยกับพื้นที่อื่น ๆ ในภูมิภาค เดียวกัน และ ทลากลหลาย

1.4 การพัฒนาชุดข้อมูลพื้นฐาน

1.4.1 ข้อมูลพื้นฐาน ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา ในพื้นที่วิจัยสามารถจัดทำฐานข้อมูลชุมชนในหัวข้อ ประวัติศาสตร์ชุมชน ,ลักษณะการเมืองการปกครอง ,ระบบเศรษฐกิจ และสังคม ,การประกอบอาชีพของชุมชน

และมีการจัดเก็บข้อมูลกระบวนการใช้สิทธิชุมชนในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติ คือ พื้นที่เครือข่ายป่าทามราชโศก, พื้นที่เครือข่ายป่าชุมชนดง
เค็ง

1.4.2 ข้อมูลเครือข่าย

สถานการณ์การจัดเก็บข้อมูลเครือข่ายยังเป็นลักษณะข้อมูลภาพรวม เช่น ข้อมูลระบบนิเวศน้ำ หรือ ป่าไม้, การทำมาหากิน, ประเพณี วัฒนธรรม, สภาพปัญหาของ
ฐานทรัพยากร เช่น น้ำบาดาล, น้ำชี และ ป่าภูสีฐาน

1.4.3 นักวิจัยไทบ้าน

การจัดทำฐานข้อมูล ประกอบด้วยนักวิจัยที่ทำหน้าที่ในการจัดกระบวนการเรียนรู้
บันทึกกระบวนการเรียนรู้ และ ทำหน้าที่ตั้งคำถามให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนี้ในแต่ละ
พื้นที่จะมีการเลือกตั้ง "นักวิจัยไทบ้าน" พื้นที่ละ 6 – 20 คน มีรายชื่อดังนี้

พื้นที่วิจัย	ชื่อ - สกุล	ทักษะ / ตำแหน่งในชุมชน
1. อุ่มน้ำชี		
1.1 บ้านพนัสนิคม	1) นายสาย เจริญ	อาวูโต และ อสม. หมู่ 6
	2) นายจินดา ทรัพย์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 6
	3) นายคำพูน ไททาส	อบต. หมู่ 5
	4) นายเพชร ตันธิกา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 5
	5) นายวิเศษ รจนาสม	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 6
	6) นางจอน คำมะสุน	กลุ่มแม่บ้าน หมู่ 5
	7) นางสมทวิง จันทะคำกา	อนุกรรมการโครงการนำร่อง 4 หมู่ 5
	8) นายทศพร เมฆโธ	หัวหน้ากลุ่มกวดงยาว หมู่ 5
	9) นายสม เจริญ	ผู้อาวูโต หมู่ 5
	10) นางอระพิน เกะกั้ง	คณะกรรมการป่าชุมชน หมู่ 5
	11) นายสมาน รัตนพิมพ์	ผู้อาวูโต และ ประธานสหกรณ์ร้านค้า
	12) นายทศ อินทรบุตติ	ผู้อาวูโต และ ทมอยาพื้นบ้าน
	13) นายชอบ สุกปอนิด	คณะกรรมการป่าชุมชน
	14) นายทรัพย์ สิงห์ดอ	คณะกรรมการหมู่บ้าน
	15) นางทองจันทร์ คำมะสุน	ประธานกองทุนเงินล้าน หมู่ 5
	16) นายไธว มาลัย	อบต. หมู่ 5
	17) นายถาวร พลพฤกษ์	ผู้อาวูโต
	18) นายบุญเนาว์ โพระ	นักทนาย

พื้นที่วิจัย	ชื่อ - สกุล	ทักษะ / ตำแหน่งในชุมชน
1.2 บ้านหนองคู	1) นายสาวิทย์ เทือกพรม 2) นายประยุทธ์ 3) นายกองพัน วันวาน 4) นายอนันต์ ภูมิ 5) นายสุรัตน์ วันวาน 6) นางมะลิวรรณ พังจันทน์ 7) นางสมลักษณ์ พาส์ 8) นางฉวีวรรณ แก้วศิริพันธ์ 9) นางประคอง สีกาผล 10) นางมะลิวัลย์ ศรีมาญา 11) นางมะลิวัลย์ คอชัยภูมิ 12) นางทองพูน ศรีมาญา 13) นายสมบูรณ์ บังแพง 14) นายบุญเลิศ ศรีนอก 15) นายพรมมา พานิช	อาสาสมัครชาวบ้าน อาสาสมัครชาวบ้าน ประธานกลุ่มออมทรัพย์ ประธานกลุ่มเลี้ยงสัตว์ ประธานร้านค้าสหกรณ์ ประธานกลุ่มออมทรัพย์สตรีสะพานนา ประธานกลุ่มปลูกพยอม ประธานกลุ่มทอผ้าฝ้าย ประธานกลุ่มยูนิเซฟ และ อสม. ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้านกลุ่ม ม. 4 ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้านกลุ่ม ม. 15 ประธานกลุ่มอสม. หัวหน้าคุ้ม หัวหน้าคุ้ม หัวหน้าคุ้ม
2. <u>ผู้นำชุมชน</u>		
2.1 เครือข่ายปัทม ราชโคธ	1) นายสิงห์ จำเริญ 2) นายเสริม สาอุตม 3) นายบา บุตรวงศ์ 4) นางสมบูรณ์ วงศ์ 5) นายไพจิตร ศิริรักษ์ 6) นายบุญมี ไสกังค์ 7) นายบุญมา ลำโขน 8) นายพรรค เพิ่มผล 9) นายประดิษฐ์ ไกศล 10) นายประวิทย์ สุขาวรรณ 11) นางผา กองธรรม 12) นางรำพัน จันทะคร 13) นายเสริม วิสัยนาม 14) นายพุด บุญเต็ม 15) นายธนาวัฒน์ กมล 16) นายสมชัย พงษ์คำ	ผู้อาวุโสบ้านหนึ่ง – ใช้สิทธิในยุคนแรก ผู้อาวุโส บ้านคงแดง ศรีตะเกษ ผู้อาวุโสบ้านดอนนวลเทสิม ศรีตะเกษ ผู้นำสตรีบ้านคำน ศรีตะเกษ แกนนำบ้านหนึ่ง ศรีตะเกษ แกนนำบ้านพาวุธ สุรินทร์ แกนนำบ้านดอนโฆง ร้อยเอ็ด แกนนำบ้านทับโพ สุรินทร์ แกนนำบ้านพาวุธ สุรินทร์ อบต.หนองแค ศรีตะเกษ ประธานกรรมการปทุมธานีเกษตรแปง กลุ่มสตรีกมมือ บ้านหนองแหว กลุ่มเกษตรทามูญ จังหวัดร้อยเอ็ด อบต.ยางคำ ร้อยเอ็ด ประธานบริหาร อบต.ท่าหาดยาว ร้อยเอ็ด อบต.หนองแค ศรีตะเกษ

พื้นที่วิจัย	ชื่อ - สกุล	ทักษะ / ตำแหน่งในชุมชน
2.2 บ้านโพธิ์ทราย	1) นางแพง พันชัย 2) นางอัมพร ทองจีน 3) นางคำขาน สีทองรัฐ 4) นางคำมี แก้วพวง 5) นายพล้า ศรีโพธิ์ 6) นายท้ว ทอมกลาง 7) นายคำพา สายสุณา	กลุ่มบ้านหม้อ กลุ่มสตรีและออมทรัพย์ กลุ่มบ้านหม้อ กลุ่มบ้านหม้อ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อบต. กรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. ป่าภูสีฐาน 3.1 บ้านโนนเป่าก่อ	1) นางสาวจิตร ราชคำ 2) นายชวน ไชยปิตดา 3) นายพงษ์ศักดิ์ อินโซยา 4) นายจำรัส สุวรรณวงศ์ 5) นายคำสอน อินโซยา 6) นายมานะ คำพันธุ์ 7) นายวิจิตร สายทอง	รองประธานชุมชน เลขานุการชุมชน กรรมการกองทุนออมทรัพย์ (เดชา ๙) กรรมการกองทุนออมทรัพย์ (เจริญภูมิ) รองประธานชุมชน ประธานกลุ่มเยาวชน ชาวบ้าน

3. ปัญหา อุปสรรค เสนอแนะ

ปัญหาที่สำคัญ และเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในระยะที่ผ่านมา คือ การทำความเข้าใจ ต่อเนื้อหาสิทธิชุมชน และ กระบวนการวิจัย , การกำหนดประเด็นที่คมชัด ,การพัฒนากิจกรรมให้ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์โครงการ และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายยังเป็นปัญหา

นอกจากนี้กระบวนการจัดทำแผนงานมีความเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้คนทำงานในระดับ พื้นที่ และ ชาวบ้านเกิดความไม่มั่นใจต่อการดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน

กระบวนการเตรียมความคิดคนทำงานควรมีความเข้มข้น และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติใน ระดับพื้นที่ได้ ฉะนั้นการเรียนรู้ต้องมีความหลากหลายตามประเด็นปัญหาที่มีในพื้นที่จริง และ วิเคราะห์ให้เห็นความสัมพันธ์แบบองค์รวมของชุมชนร่วมกัน

ในระยะเริ่มต้นโครงการ การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญ เพราะเป็นขั้นตอนการสร้าง กระบวนการเรียนรู้ และ ค้นหาแนวทางการทำงานร่วมกันในอนาคต และ จัดให้มีเวทีวิเคราะห์ ปัญหาในระดับชุมชนให้มากกว่าการวิเคราะห์ภาคทฤษฎีอย่างเดียว

ได้ ก็จะเป็นทางออกอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งก็มีบางคนไม่เห็นด้วย และบางคนเสนอให้มีคนที่ทำหน้าที่หาเงินเพื่อสนับสนุนการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วย เพราะสถานการณ์เจ้าหน้าที่หมดงบประมาณสนับสนุนจำนวนมากขึ้นทุกที และ น่าจะเป็นข้อคิดสำหรับคนทำงานต่อไป

6. การจัดทำรายงานผลการดำเนินให้ทุกคนได้ส่งรายงานให้ถึงสำนักงานภาคอย่างช้าวันที่ 14 กพ.46 เพื่อที่จะได้เรียบเรียง และ ส่งรายงานต่อไป

ธีรดา นามไธ บัณฑิต

รายงานผลการดำเนินงาน 3 เดือน (พฤศจิกายน 2545 - มกราคม 2546)

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน

กรณีศึกษาภูสีฐาน

กิจกรรมในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาได้มีการประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อทำความเข้าใจต่องานวิจัย และ ค้นหาโจทย์วิจัย เพื่อสร้างความชัดเจนแก่เจ้าหน้าที่ นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ตีร่วมกันอีกด้วย ซึ่งมีการประชุม จำนวน 3 ครั้ง ดังรายละเอียด

1. ประชุมเจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน

วัน / เดือน / ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
2 -3 พฤศจิกายน 2545	ประชุมเจ้าหน้าที่โครงการ ณ อาคารมโหฬาร ขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม	ภาคผนวก 1 (ก) ไฟล์ : รายงานการประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งที่ 3
16 - 18 ธันวาคม 2545	ประชุมเจ้าหน้าที่โครงการ ณ อาคารมโหฬาร ขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม	ภาคผนวก 1 (ก) ไฟล์ : รายงานการประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งที่ 3
12 กุมภาพันธ์ 2546	ประชุมเจ้าหน้าที่โครงการ ณ อาคารมโหฬาร ขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม	ภาคผนวก 1 (ก) ไฟล์ : รายงานการประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งที่ 3

รายงานการประชุมโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน ครั้งที่ 3/2545

วันที่ 2-3 พฤศจิกายน 2545

ณ อาคารมทบ้านดอนแดง

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายสนั่น ขุสกุล	ผู้ประสานงานโครงการภาคอีสาน
2. นางสาวสดใส สร้างไกรภ	ผู้ประสานงานโครงการลุ่มน้ำชี มูล
3. นายเลื่อน ศรีสุโพธิ์	ผู้ประสานงานกรณีป่าไม้
4. นายพิชาญ ทิพวงษ์	เจ้าหน้าที่โครงการลุ่มน้ำชี มูล
5. นายสาธิต ปรางเพ็ชร	เจ้าหน้าที่โครงการภูสีฐาน
6. นายสุวิทย์ กุหลาบวงษ์	ผู้ประสานงานโครงการโปรมดข
7. นายศาสวัต ดันกันยา	เจ้าหน้าที่โครงการน้ำพอง
8. นางสาวธีรดา นามโ	เจ้าหน้าที่โครงการลุ่มน้ำชี มูล / สำนักงานเลขาฯ
9. นายนันทโชติ ชัยรัตน์	เจ้าหน้าที่โครงการลุ่มน้ำชี มูล
10. อาจารย์บัญญัติ แก้วส่อง	ที่ปรึกษาโครงการ

วาระการประชุม

- วาระที่ 1 แจ้งให้ทราบ
- วาระที่ 2 ผลการดำเนินงาน
- ผลการดำเนินงาน 3 เดือน
 - การเขียนรายงานเมื่อสิ้นสุดโครงการ
- วาระที่ 3 วางแผนดำเนินการ
- วาระที่ 4 อื่น ๆ

รายละเอียดการประชุม

- วาระที่ 1 แจ้งให้ทราบ
- 1.1 รายงานผลการดำเนินงาน 3 เดือน
- รายงานสำหรับผู้บริหาร ส่งวันที่ 20 พฤศจิกายน 2545
 - รายงานสำหรับทีมงาน ส่งวันที่ 25 พฤศจิกายน 2545
- ซึ่งในรายงานจะประกอบไปด้วย
1. รายงานกิจกรรม 3 เดือนปะหน้า
 2. รายงานการประชุมทีม

3. รายงานการประชุมชาวบ้าน ประกอบไปด้วย

- รายชื่อ
- ประเด็น (รายงานเรื่อง.....)
- เอกสารประกอบ (ถ้ามี)
- สรุปผล

1.2 ส่วนกิจกรรมที่ไม่ได้ดำเนินการให้ระบุเหตุผลประกอบ

ประเด็นปรึกษาหารือโจทย์วิจัยหลัก

ที่ประชุมมีมติร่วมกันในการตั้งคำถามวิจัย ดังนี้

คำถามหลัก ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย จะสามารถใช้สิทธิชุมชน ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

คำถามย่อย

1. ประชาชนจะเรียนรู้เรื่องสิทธิชุมชนได้อย่างไร (รู้ ตระหนัก แสดงตน ตัดสินใจ)
2. องค์ความรู้การจัดการทรัพยากรบนพื้นฐานการใช้สิทธิชุมชนมีอะไรบ้าง (ภูมิปัญญา กระบวนการ เทคนิค)
3. ประชาชนสามารถใช้สิทธิชุมชนในการปกป้อง / การจัดการทรัพยากรอย่างไร (ม. 44 , ม.45)

สถานการณ์พื้นที่

- ไปเดช บริษัทมีการรุกในระดับพื้นที่ และกระแสนักการเมืองก็เอื้อต่อนายทุน ทั้งกฎหมายและนักการเมือง ซึ่งมีความต่างกับกับโครงการแก่งราษฏมิติน้ำชี เป็นลักษณะการดำเนินงานเงียบ ๆ มีการแจกสิ่งของเพื่อให้ชาวบ้านเห็นผลประโยชน์ มีการส่งเสริมการปลูกป่า แต่อีกพื้นที่ที่มีการตัดไม้ใหญ่กันอย่างรุนแรง

- ภูสีฐาน ชาวบ้านเริ่มสู้ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2537 สมัยสภท. ๖, กพอ., สคจ. มีแกนนำบางคนเคยเป็นลูกจ้างป่าไม้เก่า และ คนในชุมชนมีความหลากหลาย ประสบการณ์แตกต่าง สถานการณ์ปัจจุบันชาวบ้านเงียบ วางเฉย จำยอม

ปีนี้ชาวบ้านไปทำงาน กทม. มากกว่าปีที่แล้วในช่วงเดียวกัน เมื่อสถานการณ์ในชุมชนสงบก็รวมกันเอง มีชาวบ้านอยู่ ๓ กลุ่มในชุมชน คือ

1. กลุ่มที่จะอยู่ ยอมปรับตัว
2. ยากอยู่ ทำเหมือนเดิม ไม่ยอมปรับตัว
3. อยู่สร้างคำตัวสูงขึ้น

ปัจจุบันแย่งชิงการเป็นผู้เฒ่าระหว่างชาวบ้านร้อยเอ็ดกับอุดรธานีคนหนึ่งมาอยู่ไม่ค่อยถูกกับคนอื่น แยกแยก มีพระ เพี้ยนตอนเย็นเดินกินไวน์ มีคนจากภายนอกมาซื้อเบียร์เลี้ยง แกนนำให้ถอนใจจากเซอร์

แนวทางการทำงาน ประชุม 1 ครั้งต่อเดือน เก็บข้อมูล อาสาวิจย 8 คน ประชุมวางโจทย์ เก็บข้อมูล คูงานเกษตร สัมมนาทำแผน ปลุกป่า(ใช้งบประมาณจากแหล่งอื่น ๆ) ส่วนสรุปข้อมูลยังไม่ทำ ยังไม่พอจะเอามาคุยได้

พัฒนาการของ ชาวบ้านในระยะเวลา 1 ปีจะไปทำงานที่ กทม. 4 ช่วงเวลา มีคนไปขายประกัน 2 คน ไปกทม. ครอบครัวแตกแยก ย้ายจากหมู่บ้าน ๔ คน อยู่บ้านจัดสรร ที่รัฐจัดให้ปัจจุบันมีอาสาวิจย ที่อยากใหพัฒนาให้พูดเก่งขึ้น พูดเรื่องตนเองได้ ปัจจุบันคนอื่นพูดแทน นอกจากนี้ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำข้อมูลชุมชน ติดตามนโยบาย มีบทบาทเองในการเคลื่อนไหว

การจัดการใช้สิทธิ ส่วนใหญ่ผู้หญิงมาประชุม ผู้ชายเกรงใจเมีย ระบบหัวหน้าคุ้ม ไม่ดี หัวหน้าตระกูลใหญ่ ๆ ในหมู่บ้าน จำนวน ๒๗ นามสกุล

ทีมผู้นำ ส่วนมากเป็นทหารพราน ลูกจ้างป่าไม้ มือปืนผู้แทน

- สถานการณ์ผู้นำชาวบ้านที่ชัดเจนก็กรณีหัวหน้า ราชิไศล พื้นที่อื่น ๆ ยังต้องลงพื้นที่และทำงานเริ่มต้นกับชาวบ้าน

- สถานการณ์ผู้นำทนามมีการขยายเขตอุทยานทับเขตป่าชุมชน ป่าสงวน 15,000 ไร่ มีการขยับป้าย / หลัก ออกมาเกินเลย ชาวบ้านทำป้ายป่าชุมชนไปผลักดัน ซึ่งครอบคลุม 3 หมู่บ้านหลัก ชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์ มีการทำหนังสือถึงอุทยานขอตรวจสอบแนวเขต เจริจากันได้ ออกตรวจป่า 50 คน ชุดละ 8 - 9 คน 5 ชุด เดือนละ 2 รอบ พบว่ามีการตัดไม้ทำลายป่า ชาวบ้านจึงแจ้งตำรวจให้ทำการจับกุม จึงมีการตัดสินน้อยลง

เครือข่ายป่าชุมชนเพชรบูรณ์ สัมมนาร่วมกับภาคเหนือ กิจกรรมรวบ เวทีเครือข่ายป่าชุมชนอำเภอ น้ำหนาว ๔๔ พ.ย. ๑๐ กว่าป่า

มีการดำเนินงานแผน

1. คูงานเขาค้อ การเก็บอุปถองป่ารุกป่าคนละ 10 บาท จะเอามาใช้ การจัดการป่าหรืออำเภอสัมมนากัน ทางราชการบอกว่า เขตไม่ชัด คำน คืออะไร จึงจะเป็นนโยบาย พ.ค. - มี.ย. 2546 ชาวบ้านน้ำหนาวไม่เก็บแต่จะช่วยกันดูแลป่า (ถ้าชาวบ้านไม่เก็บก็เสียเถื่อนๆให้ตำรวจอยู่แล้ว แม้คำไปซื้อเห็ด ตำรวจจับบริดคำหัวคิว 100 บาท) จัดเบี่ยเลี้ยงชาวบ้านตรวจป่า

2. อบรมสิทธิชุมชน มีกลุ่มผู้เสียประโยชน์ถาม กลุ่มนี้มีสิทธิอะไรมาจัดการ เพื่อตอบคำถามเพื่อเสริมความมั่นใจ ความเป็นมาป่าน้ำหนาวในอดีต / กฎหมายรัฐธรรมนูญสิทธิ

ชุมชน / กฎหมาย อบต. อบต. 2 - 3 หมู่บ้านร่วมกัน / ชื้อบังคับการจัดการป่า ชาวบ้านเกิดความมั่นใจ อธิบายได้ (ตามรัฐธรรมนูญ)

บทบาทกรรมการป่า มีสถานะแก้ปัญหาถูกเอาเปรียบของชาวบ้าน ปัญหาใกล้ตัว (โรงเรียน โรงเรียนจะถูกยุบ / สำรวจระยะทาง) ป่าไม้เคยจับเห็ด 70 กิโลกรัม ตั้งฟ้องศาล กลุ่มเจรจาจนได้รับการปล่อยตัว รถโตไปโตไร่ ป่าไม้จับ (โตป่าสงวน) รถโตเสียเงินให้ป่าไม้ไร่ละ 1 - 2 พัน ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น (+ ค่าส่วย) / พื้นที่ต้องพึ่งรถโตใหญ่ / กลุ่มช่วยปกป้อง สนับสนุนโดยโครงการนำร่อง , โครงการน้ำพอง 50 คน เข้มขันต่างกัน

ข้อเสนอที่แปด

ควรมีการศึกษาประวัติชุมชน ประวัติการต่อสู้ องค์ประกอบ คน เหตุการณ์ กิจกรรมราชการ ให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติม

- สถานการณ์ พื้นที่ห้วยนา ติดตามปัญหาน้ำท่วม รั้ววัดที่ดิน ตรวจสอบทรัพย์สิน 70 แปลง เดือน ก.ค. - ส.ค. การศึกษา EIA จะไม่ทำใหม่ / ดูประเด็นขัดแย้ง (ดู จุฬา / ทำ TOR ใหม่) ราชินีไฮล สดจ. เขาจะปิดเขื่อน 2 ปี

แผนงาน การสรุป 9 ปี ราชินีโต๊ะไร (ก.ย.) ไม่ได้จัด คัดสินใจรวมศูนย์ วังยาง ได้เตรียมข้อมูลเสนอเวที ได้จัดเรื่องวัว ควาย ในป่าทาม ผู้นำถูกจับ และสถานการณ์น้ำท่วม

- สถานการณ์ต้นน้ำชี ไม่ริมฝั่งชื่อกตัด ปลุกยุคา น้ำชีถูกตัดเป็นช่วงๆ ถูกแย่งชิงน้ำ (น้ำชีแห้งจนขาดท่อ) ชาวบ้านสูบน้ำ ทำแวนนาไปจนถึงเมืองพล คนทำแวนนาไม่มีสิทธิไม่มีส่วน วางท่อมตามกฎหมาย น้ำท่วมนาปี ต้องทำนาปรังไม่คุ้ม ต้องได้ซื้อข้าวกิน แก่นราชภูมิ แยกน้ำศาล , ส่งเสริมการปลูกป่าริมชี , ตัดไม้ 50,000 ไร่ , ดึงผู้นำร่วมผลประโยชน์ (นายหน้าซื้อที่ดิน ไร่ละ 12,000 บาท) ฝั่งชีมีเจ้าของ ชาวบ้านมองปัญหาในอนาคตไม่ออก ขดประทานควบคุมการใช้ป่าชุมชน. การปลูกย่อย 40,000 ไร่ ส่งผลให้เกิดการใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เอารถฉีดยาเคมีลงไปถึงในลำน้ำชี (ทำหินลาด) ปลาดน้อยลง / เน้นเร็วตายเร็ว นาข้าวไม่งาม คุณภาพน้ำต่ำ ไม่มีมือ / โหล เดิมระหานนา แปรรูปผิวน้ำแล้ว เกิดต้นรูปแทน ชาวบ้านได้ขายที่ดินแล้ว 18 หมู่บ้าน ไร่ละ 12,000 - 38,000 บาท จะมีโคช ชก. บัวใหญ่ เมืองพล จะถูกอัดท่วมพื้นท้อง ชาวบ้าน 70 % มองไม่เห็นไม่มีการเปิดเผย พรบ. น้ำจะมา จะมีการแปรรูปให้เอกชน

แนวทางการทำงาน

- ความเข้าใจ หาข้อมูล ระหานนา ชี ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ข้อมูลโครงการ / อบต. มข. ผู้นำแทรกข้อมูล ต้องจัดประชุมผู้นำผู้อาวุโส จัดทำแผนระดับชุมชน สร้างคณะทำงานจัดทำเอกสารเผยแพร่ต่อเนื่อง ประชาพิจารณ์ นักการเมือง ราชการ ประชาชน

- ยับยั้ง สร้างจิตสำนึก รักษาสิ่งแวดล้อม เรียนรู้จากพื้นที่อื่นๆ

- พี่นุ ศึกษาข้อมูลฝั่งซี จากกรมเจ้าท่า ปลุกป่า ประกาศเขตอนุรักษ์ ดึงกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำซี

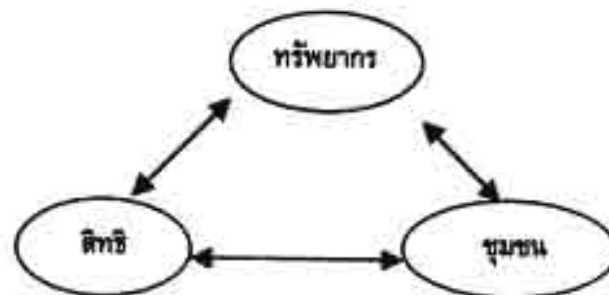
- สถานการณ์น้ำซีตอนกลาง น้ำท่วม มีกลุ่มสมาพันธ์เกษตรกรร้อยเอ็ด (ณรงค์ นาทองคำ เป็นผู้นำ) ชาวบ้านมีการประชุมเตรียมข้อมูลไว้แล้ว จึงชวนเข้ามาร่วมจัดเวทีที่จังหวัดขอนแก่น แล้วไปต่อที่กรุงเทพฯ ชาวบ้านมีกำลังใจมากขึ้น ผลปรากฏว่าเสนอให้ชะลอการปิดประตูปากมูล และ ชดเชยค่าเสียหาย

ข้อเสนอพีแค

- ควรลงไปพื้นที่ให้มากขึ้น
- ไปหาคำตอบสมาพันธ์เกษตรกรคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร
- คุณภาพของการใช้สิทธิ์อยู่ที่ไหน สร้างและพัฒนาองค์กรในหลายมิติ
- รวบรวมเอกสารต่างๆที่ผ่านมา

- กิจกรรมลุ่มน้ำซี เกิดจากการที่น้ำท่วมเป็นสถานการณ์ความเดือดร้อน ไปกรุงเทพฯ น่าจะสัมมนาเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง การสร้างเครือข่าย ธรรมชาติยาตรา เริ่มพื้นที่ไหนก็ได้

อาจารย์บัญชา ช่วยเพิ่มเติม จากสถานการณ์ชุมชนจะเห็นว่าการศึกษาสิทธินั้นจะต้องประกอบด้วย

สิทธิชุมชน

- สิทธิปัจเจกบุคคล (ไม่ใช่ส่วนรวม) ของคนในชุมชน
- สิทธิเครือญาติ
- สิทธิกลุ่ม
- สิทธิชุมชน

ตัวอย่าง เช่น ป่า

- สิทธิต้นตระกูล
- ต้น เป็นสิทธิของนาย ค.
- ฝั่งบนต้นไม่เป็นสิทธิของ นาย ข.

นาข้าว

- ผักในนาข้าวและปลา (บางแปลงได้และไม่ได้)
- กิจกรรมอื่นตามมาสิทธิเปลี่ยน เช่นเจ้าของนาเลี้ยงวัวห้ามเกี่ยวหญ้า
- คนเลี้ยงสัตว์มีสิทธิเหนือกว่าปล่อยวัว
- คนปลูกพืชต้องทำรั้ว

สิทธิมีการกลับไปกลับมาขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์

- ต่อมามีคนปลูกผักเยอะ คนเลี้ยงสัตว์ถูกรอนสิทธิ

สิทธิชุมชน นั่นคืออะไร (ทรัพยากร)

- การขออนุญาต เข้าป่าต้องขอจากปู่ตา (สิทธิเป็นของปู่ตา)
- ฝึ ก็คือ ส่วนรวม
- สิทธิคือการทำให้คนรู้
- นำไปใช้สิทธิ
- ขยายสิทธิ
- ถ้าสิทธิใช้ไม่ได้ก็ต้องหมดยุคไป

ความหมาย เนื้อหา สาระสิทธิ

- ทรัพยากร
- เกษตร
- ภูมิปัญญา

ทำความเข้าใจการละเมิด

คำถามหลัก ชุมชนท้องถิ่นเป้าหมายสามารถใช้สิทธิชุมชน ในการจัดการทรัพยากร
อย่างยั่งยืนได้อย่างไร

วิธีการในการใช้สิทธิ

1. สิทธิคืออะไร (ค้นหาสิทธิ)

- ประเด็น
- คู่มือชาวบ้าน พัฒนาการ (ความคิด ความรู้สึก)
- ประวัติศาสตร์
- สถานการณ์
- การต่อสู้ ความขัดแย้ง วิธีการแก้ไข

วิธีการ

- เวทีเสวนา (ถึงประเด็น)
- สัมภาษณ์เจาะลึก (แนวสัมภาษณ์, แจงบทถ้ามีหลายทีม) ชุมชนเรียนรู้ร่วม

- ผู้ให้ออมูล (ค้นหา หลายๆด้าน)
- นำข้อมูลแลกเปลี่ยนชุมชน (สร้างความตระหนักในสิทธิไปด้วยพร้อมกัน)

ถาม

- เดิมเป็นอย่างไร
- เปลี่ยนแปลงอย่างไร
- ทำไมจึงเปลี่ยน (รู้ว่าสิทธิเปลี่ยนอย่างไร เพราะอะไร)

2. สิทธิอะไร (ดิน น้ำ ป่า)

- เคยถูกละเมิดก็ได้หรือไม่ได้
- กำลังถูกละเมิด

3. การเรียนรู้สิทธิ

- อดีต
- ปฏิบัติการเรียนรู้

4. การใช้สิทธิ / ปกป้องสิทธิ

- อดีต
- ปฏิบัติการใช้สิทธิ
- รู้
- ร่วมแสดงออก
- ตรวจสอบ
- ตัดสินใจ
- เรียนรู้ (รับรู้ , เข้าใจเหตุผล, ความสำคัญ , สำนึก, ตัดสินใจ)

บันทึกประชุม

- ประเด็น (ข้อโต้แย้ง สำคัญ)
- ผู้เข้าร่วม
- บรรยาการ

ปิดประชุม

ธีรดา นามโห บันทึก

รายงานการประชุม
เจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน ครั้งที่ 4
ระหว่างวันที่ 16 - 18 ธันวาคม 2545
ณ อาคารมโหฬาร บ้านดอนแดง จังหวัดมหาสารคาม

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายสนั่น ชูสกุล	ผู้ประสานงานโครงการ
2. นางสาวสดใส สร้างไครก	ประสานพื้นที่หัวนา
3. นางสาวธีรดา นามโ	ประสานพื้นที่พนัส และสำนักงานเลข
4. นายเลือน ศรีสุโพธิ์	ประสานเครือข่ายป่าไม้ที่ดินอีสาน
5. นายสาธิต ปรามเพ็ชร	ประสานพื้นที่บ้านโนนปากก่อ
6. นายพิชาญ กิพย์วงษ์	ประสานพื้นที่ต้นน้ำชี
7. นายประยุทธ์	ประสานพื้นที่ต้นน้ำชี (อาสาสมัครชาวบ้าน)
8. นายสายัญ เหล็กพรม	ประสานพื้นที่ต้นน้ำชี (อาสาสมัครชาวบ้าน)
9. นายศาศวัต ตันกันยา	ประสานพื้นที่น้ำหนาว
10. นายวิพัฒน์ชัย พิมพ์หิน	ที่ปรึกษาโครงการ
11. นายเลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์	โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ
12. นางสาวศยามล ไกรยูรวงศ์	โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ
13. นางสาววรินทรา ไกรยูรวงศ์	ส่วนสำนักงานกลาง
14. นางสาวอมรรัตน์ เกรียวขจร	ส่วนสำนักงานกลาง
15. นายบุญทอง สะดวก	ประสานลุ่มน้ำชี
16. นางสาววิไล นามโ	การเงิน / บัญชี

วาระการประชุม

- วาระที่ 1 แจ้งให้ทราบ
 วาระที่ 2 ทำแผนปฏิบัติการ
 วาระที่ 3 การพิจารณาจัดทำแผนงานร่วมกัน
 วาระที่ 4 อื่น ๆ

รายละเอียดการประชุมวาระที่ 1 แจ้งให้ทราบ

คุณวรินทร์ นำเสนอรายละเอียดโครงการว่า สกว.โดนตัดงบประมาณจากรัฐบาลทำให้โครงการย่อยต่างๆ ได้รับผลกระทบไปด้วย ฉะนั้นอยากให้พิจารณาจุดพื้นที่วิจัยลง และ คนทำงานก็อยากให้มีส่วนที่น้อยลงด้วย เพราะที่ผ่านมามีการบริหารมากกว่ากิจกรรม หากกำหนดเจ้าหน้าที่ก็ให้เห็นความชัดเจนของคนทำงานด้วย ความยากของงานเรา คือ เป็นการเรียนรู้ระหว่างนักวิชาการและ NGO. อาจจะมีแนวคิด หลักการปฏิบัติที่แตกต่างกัน อยากให้ทำงานข้อมูล และยืนยันก็ขอข้อมูลให้มากที่สุด

กรณีงานร้อน นั่นที่แต่เสนอว่ากระบวนการทำงาน คือ การสร้างกลุ่ม เพราะเหตุการณ์ร้อนๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ สถานการณ์ชุมชนขณะนั้นที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ และ เขียนบันทึกออกมาให้ๆ ได้ว่าการจัดเวทีแต่ละครั้งได้อะไรออกมาบ้าง

แต่ละพื้นที่มีการรายงานสถานการณ์ (มีในรายงานฐานข้อมูลทุกพื้นที่)

คุณศยามล อยากให้ปรับกลุ่มเป้าหมายลดลง เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณ อยากให้ชาวบ้านประสานงบประมาณจากที่อื่น ๆ โดยที่ไม่ต้องรออนุมัติงบประมาณจากสกว.เพียงอย่างเดียว และอยากให้ประเด็นต่าง ๆ มันเชื่อมโยง สัมพันธ์กันได้ด้วย

การกำหนดพื้นที่

น้ำขุ่น 2 พื้นที่ ในระดับชุมชนที่ต้องทำงานเชิงลึก คือ ละหานนา และบ้านพนัส และลุ่มน้ำขุ่น ห้วยนา บ้านโพธิ์ทราย และเครือข่ายชาวบ้านราชสีไศล

พื้นที่น้ำขุ่น มีนันทโชติ งานเชิงนโยบาย และสสส ข้อมูลชุมชน ส่วนน้ำขุ่น ชีรดา บ้านพนัส พิชาย ชุมชนละหานนา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบการจัดการน้ำของชุมชน เน้นการทำงานเครือข่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานกับโครงการขนาดใหญ่ของรัฐได้

ประเด็นการศึกษา เรื่ององค์ความรู้ สิทธิชุมชนในการใช้สิทธิในด้านการจัดการทรัพยากร จาริตประเพณี ชุมชน (ฐานข้อมูลพื้นฐานของชุมชน) ชุมชนมีการแสดงออกอย่างไรในเรื่องสิทธิชุมชน

องค์ความรู้ท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร , องค์ความรู้ของเครือข่าย การจัดการเครือข่าย การสร้างเครือข่าย ขยายเครือข่าย ทำให้ทราบว่าประชาชนนั้นสามารถเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ ได้

การสร้างองค์ความรู้ และ นำไปใช้

1. สร้างองค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับสิทธิชุมชนบนฐานทรัพยากร เป้าหมาย เพื่อนำฐานข้อมูลไปใช้เพื่อการสร้างกฎหมาย จารีตประเพณี สิทธิชุมชน
2. สร้างองค์ความรู้ท้องถิ่นต่อการจัดการทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพในด้านป่าไม้ น้ำ ดิน
3. สร้างองค์ความรู้และแนวทางการขยายเครือข่ายและทบทวนนโยบายของรัฐ

การกำหนดเป้าหมาย

โครงการ / พื้นที่	เป้าหมาย	พื้นที่หลัก	พื้นที่เครือข่าย
1. ภูสีฐาน	การจัดการทรัพยากรในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า	บ้านโนนปาก่อ	บ้านห้วยแดง ,บ้านแก่งนาง
2. น้ำหนาว	การจัดการทรัพยากรในเขตป่าสงวนป่าต้นน้ำ	นาพอสอง หมู่ 4,5 ,บ้านชัยสว่าง	เครือข่ายป่าชุมชนน้ำหนาว
3. ลุ่มน้ำชี	ภูมิปัญญาในการจัดการน้ำ ,ยกเลิกโครงการโขงชีมูล	บ้านพนัส , ละหานนา	ลุ่มน้ำชีตอนกลาง
4. ลุ่มน้ำมูล	ภูมิปัญญาในการจัดการน้ำ ,ยกเลิกโครงการโขงชีมูล	บ้านโพนทราย , บ้านดอนกูเหล็ก	เครือข่ายหัวนา ,ราชิ
5. โปแตช	ยกเลิกเหมืองแร่โปแตช	4 หมู่บ้าน	10 หมู่บ้าน

วันที่ 17 – 18 จัดทำแผนงาน โดยมีเค้าโครงจากส่วนกลาง คือเป้าหมายระยะ 6 เดือน และวางกิจกรรมที่จะสามารถทำให้บรรลุผลได้

ผลการประชุม ได้ทำความเข้าใจร่วมกัน และจัดทำร่างแผนงานโครงการ

วิไล นามโท บันทึก

ประชุมเจ้าหน้าที่
โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน ครั้งที่ 5
ณ อาคารไพบูลย์คอนโดมิเนียม
12 กุมภาพันธ์ 2546

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายสนั่น ชูสกุล	ผู้ประสานงานโครงการ
2. นายสาร ปรางเพชร	พื้นที่ภูสีฐาน
3. นายสุพจน์ สิงคะจันทร์	ลุ่มน้ำชี
4. นายบุญทอง สะดวก	ลุ่มน้ำชี
5. นายพิชาญ ทิพย์วงษ์	ลุ่มน้ำชี
6. นายประยุทธ์	ลุ่มน้ำชี
7. นายสหาย เหล็กพรม	ลุ่มน้ำชี
8. นายันทโชติ ชัยรัตน์	ลุ่มน้ำมูล
9. นางสาวสกล ไตรโคตร	ลุ่มน้ำมูล
10. นางสาวธีรดา นามไธ	ลุ่มน้ำชี
11. นางสาววิไล นามไธ	การเงิน

เนื้อหาการปรึกษาหารือ

1. การกำหนดพื้นที่ / ขอบเขตงานวิจัยให้มีความชัดเจน (ตามเอกสารโครงการ)
2. การกำหนดประเด็นให้สอดคล้องกับพื้นที่และสามารถดำเนินงานได้
3. โครงการไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณให้ต่อเนื่องได้ ฉะนั้นจึงมีการทำรายการงานการเงินให้ส่วนกลางรับรู้ เพื่อจะได้ดำเนินการช่วยเหลือ เงินคงเหลือ ประมาณ 80,000 บาท แต่ค่าใช้จ่ายเฉพาะเงินเดือนเจ้าหน้าที่เดือนนี้ ประมาณ 100,000 บาท
4. แนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน คือ ให้ทุกภาคนำยอดเงินรวมกันแล้ว หากทางจัดการให้พอเพียงในเบื้องต้น เฉพาะเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งส่วนกลางเสนอให้หยุดการทำงานไว้ก่อน ซึ่งเป็นไปไม่ได้เพราะการทำงานกับชาวบ้านก็ต้องดำเนินต่อไป
5. ที่ประชุมเสนอให้นำเงินที่เหลือมาจัดการให้ได้ 2 เดือน ซึ่งเป็นไปไม่ได้ และมีข้อเสนอหลาย ๆ ทาง เช่น แบ่งการจัดการ เป็นน้ำมูล น้ำชี ป่า และหาทางช่วยเหลือกัน อีกวิธีหนึ่ง คือ ยอมรับสภาพ มีแนวทางหนึ่งที่น่าจะเป็นไปได้ หากคณะกรรมการสิทธิการมีส่วนร่วมสามารถสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยประเด็นน้ำท่วมในพื้นที่น้ำมูล และชี

ส่วนที่ 4 รายงานกิจกรรม กรณีลุ่มน้ำชี (NE4)

รายงานผลการดำเนินงาน 3 เดือน (พฤศจิกายน 2545 - มกราคม 2546)

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน
กรณีศึกษาลุ่มน้ำมูล

กิจกรรมในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นกิจกรรม เพื่อจัดทำฐานข้อมูล ซึ่งกรณีลุ่มน้ำมีกิจกรรมหลัก คือ การประชุมชาวบ้าน ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. ประชุมชาวบ้านในระดับพื้นที่

วัน / เดือน / ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
7 - 8 ธันวาคม 2545	ประชุมจัดทำข้อมูล บ้านโพทราย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ	ภาคผนวก 1 (ก) ไฟล์ : ประชุมบ้านโพทราย
14 มกราคม 2546	ประชุมสถานการณ์ลุ่มน้ำมูล ณ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา	ภาคผนวก 1 (ข) ไฟล์ : ประชุมสถานการณ์ลุ่มน้ำ มูล
24 มกราคม 2546	ประชุมเครือข่ายชาวบ้านราชสีไศล ณ บ้านเหล่าโดน อำเภอราชสีไศล จังหวัดศรีสะเกษ	ภาคผนวก 1 (ค) ไฟล์ : รายงานการประชุมบ้าน เหล่าโดน
26 มกราคม 2546	ประชุมพื้นที่วิจัยหนองแค ณ ป่าทามสวนสวรรค์ ตำบลหนองแค อำเภอ ราชสีไศล จังหวัดศรีสะเกษ	ภาคผนวก 1 (ง) ไฟล์ : รายงานการประชุมหนอง แค

**รายงานการประชุมจัดทำข้อมูลพื้นฐาน
บ้านโพนทราย อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
7 - 8 ธันวาคม 2545**

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชาวบ้านโพนทราย 50 คน เจ้าหน้าที่โครงการ 1 คน

ประเด็นการแลกเปลี่ยน

- สถานการณ์ปัญหา ความเดือดร้อนจากเขื่อนห้วยนา
- ความสำคัญในการจัดเก็บข้อมูล

เนื้อหา

สถานการณ์เขื่อนห้วยนา การที่เครือข่ายชุมชนห้วยนามีการผลักดันให้หน่วยงานรัฐ (กรมส่งเสริมและพัฒนาพลังงาน) ทำให้มีการตรวจสอบทรัพยากรสินชาวบ้าน และ แต่งตั้งคณะทำงานศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และ ปัจจุบันคณะกรรมการดังกล่าวไม่มีความเคลื่อนไหว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการทำงานของรัฐบาลทักษิณ

การเก็บข้อมูลชุมชน เพื่อช่วยบันทึกข้อมูลชุมชนเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และ ภูมิปัญญาของชุมชนเกี่ยวกับการปั้นหม้อ การทำมาหากินของชุมชน ฯลฯ

มีการหาตัวแทนทีมอาสาสมัครเก็บข้อมูลของหมู่บ้าน และ ทำหน้าที่จัดทำข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

รายชื่อชาวบ้าน

1. นางแพง พันชัย กลุ่มปั้นหม้อ
2. นางอัมพร ทองจีน กลุ่มสตรี และ ออมทรัพย์
3. นางคำขาน สีทองรัฐ กลุ่มปั้นหม้อ
4. นางคำมี แก้วพวง กลุ่มปั้นหม้อ
5. นายหล้า ศรีโพธิ์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
6. นายหวั หอมกลาง อบต.
7. นายคำพา สายสุณา กรรมการกองทุนหมู่บ้าน

สดสโ สว่างไทรก บันทึกร

**ประชุมสถานการณ์ลุ่มน้ำมูล
ณ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
14 มกราคม 2546**

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชาวบ้านลุ่มน้ำต่าง ๆ ในภาคอีสาน (น้ำมูล , น้ำชี , น้ำพรม , น้ำยัง , ห้วยทับทัน, ลำชีว์, ลำตะโคง , ลำเชียงไกร ฯลฯ) จำนวน 40 คน เจ้าหน้าที่โครงการ 5 คน ร่วมกับคณะอาจารย์ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น

เนื้อหาการพูดคุย

- การแก้ไขปัญหาของรัฐกรณี เชื้อนปากมูล
- ผลกระทบของเชื้อนปากมูลต่อระบบนิเวศลุ่มน้ำอีสาน
- ข้อเสนอต่อการแก้ไขปัญหา

รายละเอียดข้อสังเกต

เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2545 นายกทักษิณได้เรียกตัวแทนชาวบ้านเชื้อนปากมูลเข้าไปพูดคุยถึงปัญหาผลกระทบจากเชื้อนปากมูล ซึ่งบรรยากาศเป็นไปด้วยดีและชาวบ้านมีความเชื่อมั่นว่า นายกรัฐมนตรีจะให้ความช่วยเหลือ

24 ธันวาคม 2546 นายกรัฐมนตรีลงสำรวจพื้นที่สอบถามปัญหาของชนลุ่มน้ำมูลต่อการเปิดหรือปิดเชื้อนปากมูล หลังจากท่าทีต่อการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลก็เปลี่ยนไป

สถานการณ์ลุ่มน้ำอีสานที่มีความสัมพันธ์กันทั้งระบบ การไหลเวียนของน้ำ การขยายพันธุ์ปลา ล้วนสัมพันธ์กันทั้งสิ้น ประชาชนลุ่มน้ำอีสานได้ตระหนักร่วมกันในการที่จะสร้างพลังการรวมกลุ่มของคนลุ่มน้ำ ให้ความสนใจต่อสาธารณชน เพื่อร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำ และ สร้างความยั่งยืนของวิถีชีวิตของตนต่อไป (รายละเอียดจะกล่าวในรายงานครั้งต่อไป)

ธีรดา นามโห บัณฑิต

รายงานการประชุม
เครือข่ายชาวบ้านราชสีไศล คณะกรรมการร่วมอนุรักษ์ป่าทามแม่น้ำมูล(คอปม.)

๒๔ มกราคม ๒๕๔๖

ณ . บ้านเหล่าโดน ต.หนองแค อ.ราชสีไศล จ.ศรีสะเกษ

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑. นางผา กองธรรม บ.ดอนสำราญ ต.ยางคำ อ.โพธิ์ทราย จ.ร้อยเอ็ด
๒. นายบุญมา ลำไถน บ.ดอนโฆง ต.ท่าหาดยาว อ.โพธิ์ทราย จ.ร้อยเอ็ด
๓. นายพุทธา กมล บ.ปลาอุบ ต.ท่าหาดยาว อ.โพธิ์ทราย จ.ร้อยเอ็ด
๔. นายพูน บุญเต็ม บ.ดอนจิก ต.ยางคำ อ.โพธิ์ทราย จ.ร้อยเอ็ด
๕. นายสมัย หงษ์คำ บ.เพี้ยมาตร ต.หนองแค อ.ราชสีไศล จ.ศรีสะเกษ
๖. นายไพจิตร ศิลาวัณย์ บ.ฝั่ง ต.หนองแค อ.ราชสีไศล จ.ศรีสะเกษ
๗. นายเสริม สาอุตม บ.ตงแดง ต.ดำน อ.ราชสีไศล จ.ศรีสะเกษ
๘. นายสมบุรณ์ วังผือ บ.ดำน ต.ดำน อ.ราชสีไศล จ.ศรีสะเกษ
๙. นายประวิทย์ สุขาวรรณ บ.เหล่าโดน ต.หนองแค อ.ราชสีไศล จ.ศรีสะเกษ
๑๐. นายทรรษ์ เพิ่มผล บ.ทับใหญ่ ต.ทับใหญ่ อ.รัตนบุรี จ.สุรินทร์
๑๑. ตัวแทนหมู่บ้านในเครือข่ายทั้ง ๓ จังหวัด ๒๖ คน

เริ่มเวลาประชุม ๑๐.๓๐ น.

วาระการประชุม

๑. แลกเปลี่ยนสถานการณ์

๑.๑) ปีที่ผ่านมาเกิดภาวะน้ำท่วมใหญ่ ชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่มีปัญหาขาดแคลนข้าว ปีนี้จึงมีคนต้องไปทำงานตัดอ้อยและงานรับจ้างต่างถิ่นมากกว่าปีก่อน ๆ ในการติดตามการแก้ไขปัญหาผลกระทบในพื้นที่ซึ่งค่อนข้างลำบาก ทั้งการรวมตัวของเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสานงานซึ่งกันและกันก็ทำได้ยาก อย่างไรก็ตาม ก็จะมีการรวมตัว ร่วมผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาต่อไป (ปัจจุบัน การรวมตัวของคณะกรรมการร่วมอนุรักษ์ป่าทามแม่น้ำมูล(คอปม.) มีฐานสมาชิกจาก ๓๖ หมู่บ้าน จากพื้นที่รอยต่อ ๓ จังหวัดและมีกิจกรรมต่อเนื่องทั้งด้านการอนุรักษ์ป่า อาชีพ และการรวมกลุ่มในแต่ละพื้นที่ เช่น กลุ่มเกษตรทามมูล กลุ่มเลี้ยงโค และกิจกรรมด้านการผลักดันทางนโยบายให้มีการแก้ปัญหาผลกระทบ - พื้นที่ป่าทามราชสีไศล)

๑.๒) ทางด้านนโยบาย ซึ่งสืบต่อจากที่รัฐบาลมี มติ ค.ร.ม. ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๓ ให้เปิดเขื่อนราษีไศล ให้มีการติดตามผลการศึกษาผลกระทบของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยมหิดล ให้เสร็จสิ้นก่อนจะมีการตัดสินใจใด ๆ เกี่ยวกับการใช้ - ไม่ใช่ ประโยชน์จากเขื่อน และให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการชดเชยความเสียหายให้ราษฎรในพื้นที่แล้วเสร็จ

ปัจจุบันการดำเนินการด้านการศึกษาผลกระทบ ทางจุฬาฯ ยังดำเนินการไม่เสร็จสิ้น และทางด้านการชดเชยความเสียหายแก่ราษฎร หลายกลุ่มยังไม่เรียบร้อยและมีแนวโน้มว่าจะมีความยุ่งยากขึ้นเรื่อย ๆ

ต่อมามีความเปลี่ยนแปลงคือ รัฐบาลได้ปฏิรูประบบราชการ มีผลให้เปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบโครงการ โขง ชี มูล จากกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์ ฯ เป็นกรมชลประทาน กระทรวงเกษตร ฯ และมีผลให้คณะกรรมการร่วมระหว่าง รัฐ - ราษฎร หลายชุดที่เคยดำเนินงานต่อเนื่องมา มีอันต้องหมดสภาพไปด้วย จึงมีความยุ่งยากอยู่หลายอย่าง และไม่มีท่าทีที่รัฐบาลปัจจุบันจะเร่งดำเนินการต่อเนื่องให้ทันหน้า

๑.๓) อีกด้านหนึ่ง กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน ยังได้ฟ้องศาลต่อราษฎร ในเครือข่ายจำนวน ๕๕๐ คน ในข้อหาทุจริตเงินค่าชดเชยที่รับไปเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๐ และให้ส่งเงินดังกล่าวคืน ซึ่งขณะนี้ชาวบ้านได้รับหมายศาลแล้ว ๑๐๐ กว่าคน นับว่าเป็นความยุ่งยากที่ชาวบ้านกำลังกังวลใจกลัวความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น

๒. การวางแผนของเครือข่าย

๒.๑) ให้ดำเนินการติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาลโดยเสนอให้รัฐบาลจัดตั้งคณะกรรมการติดตามผลและดำเนินการให้คู่สงคามมติ ค.ร.ม. ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๔๓ เพื่อให้มีความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาต่อไป

๒.๒) คอปม. จะระดมสมาชิกไปชุมนุมหน้าทำเนียบรัฐบาลในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๖ (สมทบกับชาวบ้านกรณีปากมูล ซึ่งชุมนุมอยู่ก่อนหน้าแล้ว) เพื่อเสนอให้รัฐบาลดำเนินการตาม(๒.๑)

๒.๓) โครงการได้ให้ความสนใจถึงวัตถุประสงค์และกระบวนการในการวิจัยสิทธิชุมชน โดยเน้นการตอบสนองการปฏิบัติการใช้สิทธิของชาวบ้าน ซึ่งต้องรวบรวมพัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่นขึ้นมา ให้ตอบสนองการดำเนินการระยะยาว เพราะปัจจุบันสังคมทั่วไปและภาครัฐยังไม่ยอมรับวิถีชีวิตชุมชนที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิต

ที่ประชุมได้นัดแนะกันให้บุคคลที่จะร่วมทีมวิจัยได้ปรึกษาวางแผนดำเนินการต่อไป

สนั่น ชูสกุล
บันทึก

**รายงานการประชุม
พื้นที่วิจัยหนองแค - สวนสวรรค์**

๒๖ มกราคม ๒๕๔๖

ณ ทามสวนสวรรค์ ต.หนองแค อ.ราชโกลด จ.ศรีสะเกษ

ผู้เข้าร่วม

๑. นายสนั่น ชูสกุล โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคอีสาน
๒. นายสม บุตรวงศ์ บ้านร่องอโคก ต.เมืองคง อ.ราชโกลด จ.ศรีสะเกษ
๓. นายแหวน สุระบุตร บ้านหนองแค ต.หนองแค อ.ราชโกลด จ.ศรีสะเกษ
๔. นายดนตรี สีหบุตร บ้านสวนสวรรค์ ต.หนองแค อ.ราชโกลด จ.ศรีสะเกษ
๕. นายวัน หงษ์กลาง บ้านหนองหัวลิง ต.หนองแค อ.ราชโกลด จ.ศรีสะเกษ
๖. นายสุจินต์ กะดิสลา บ้านโนน ต.เมืองคง อ.ราชโกลด จ.ศรีสะเกษ
๗. นางสาวปราณี มัคคันธ์ โครงการทามมุด จ.สุรินทร์
๘๐. นางเรณู ทองลิ่ง บ้านร่องอโคก ต.เมืองคง อ.ราชโกลด จ.ศรีสะเกษ

ลงพื้นที่และประชุมระหว่างเวลา ๑๔.๐๐ น. - ๑๕.๐๐ น.

วาระการประชุม

๑. เดินทางสำรวจพื้นที่ขอประทานชาวบ้าน บ้านร่องอโคก และบ้านสวนสวรรค์ พบว่าเดือนนี้ ชาวบ้านบางคนได้จ้างรถไถนาเตรียมทำนาปรังกันแล้ว การเตรียมการสำหรับการสูบน้ำจากแม่น้ำมูลและกุดหนองต่าง ๆ ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงคือ กรมชลประทานได้ถ่ายโอนภาระการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำ เช่น ค่าน้ำมันและค่าซ่อมเครื่องให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลจะบริหารต่อไปอย่างไร ยังไม่ทราบข่าวตัวแทนกลุ่มทำนาปรังบ้านต่าง ๆ กำลังติดตาม

- ระดับน้ำท่วมในปี ๒๕๔๔ สูงถึง ๓ เมตรจากฝั่งแม่น้ำมูล ซึ่งเป็นบริเวณที่สูงกว่าบริเวณอื่นอยู่แล้ว ข้อสมมุติฐานของชาวบ้านต่อภาวะน้ำหลากท่วมมีผลกระทบต่อนาข้าวในพื้นที่ทั้งทุ่งและทามเสียหายเกือบ ๑๐๐ % ในปีนี้ก็คือ แม่น้ำชีหนุนจนแม่น้ำมูลไม่สามารถไหลปกติได้ ซึ่งตรงกับข้อเท็จจริงคือการปล่อยน้ำจากเขื่อนลำปาว จ.กาฬสินธุ์และเขื่อนอุบลรัตน์ จ.ขอนแก่น จนหลากท่วมและชุมชนตามสายน้ำชีเอง ก็ได้รับผลกระทบรุนแรงพอ ๆ กับลุ่มน้ำมูล ผลกระทบจากภาวะน้ำท่วมดังกล่าวจะส่งผลให้ปีนี้ชาวบ้านจะพากันทำนาปรังในพื้นที่หนองแค - สวนสวรรค์ และบริเวณทามแถบนี้มากกว่าปีก่อน ๆ

- พบร่องรอยโครงการสูบน้ำ(มูน) จากพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งทางราชการมาสร้างไว้สำหรับสูบน้ำเพื่อบริโภคของชุมชนร่องอโคก ปัจจุบันเหลือแต่เสา เหตุเพราะไม่มีระบบการดูแลจัดการที่ดีพอ

- ในพื้นที่ทามสวนสวรรค์ - ร่องอโคก มีแนวโน้มว่า ชาวบ้านจะข้างรถไถเกรดไถพื้นที่ทามซึ่งยังเป็นป่าพุ่ม และหัวไร่ปลายนา เป็นนาถาวรและเป็นแหล่งน้ำ(สระ)มากขึ้น เพราะความสะดวกและพ่อค้าที่ต้องการดินไปถมที่ก็ขุดให้ฟรีและขนเอาเนื้อดินไปขาย

- ชาวบ้านเชื่อว่า น้ำที่สูบขึ้นมาจากแม่น้ำมูน มีความเค็มอยู่เหมือนน้ำในแม่น้ำมูนที่อื่น ๆ แต่การสูบน้ำมาทำนาปรังในพื้นที่ ดินทามเป็นดินเปรี้ยว เมื่อเจอกับความเค็มก็มีการปรับตัวให้เกิดความเป็นกลางพอดี จึงไม่มีปัญหาข้าวตาย แต่กรณีสถานีสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้าทั่วไป สูบน้ำจากแม่น้ำมูนขึ้นไปใช้ในนาทุ่งหรือนาในที่ดอนทั่วไป ซึ่งมีการทำนาปีและนาปรัง ส่วนมากจะเกิดปัญหาการแพร่ระบาดของดินเค็ม เพราะคุณสมบัติดิน ที่ตอนเป็นกรดอยู่แล้ว การทำนาก็ไม่ได้ผล และส่งผลกระทบต่าง ๆ เช่น ดินน้ำในไร่นาก็ดันน้ำไม่ออกอีกต่อไป ต้นไม้ในนาก็ตาย

๒. ปรึกษาเรื่องแผนการศึกษาพัฒนาองค์ความรู้ กรณีชลประทาน ชาวบ้านหนองแค สวนสวรรค์ เห็นควรได้เริ่มต้นจริงจังในระยะนี้เพราะเป็นช่วงเริ่มฤดูการทำนาปรัง และได้ช่วยกันบันทึกข้อมูลในการทำนาปรังทุกขั้นตอน และนอกจากจะศึกษากรณีพื้นที่หนองแค - สวนสวรรค์ เป็นการเจาะลึกแล้วยังอาจชวนชุมชนรอบข้างมามีส่วนร่วมด้วยเพราะมีอาณาเขตติดต่อและมีระบบชลประทานแบบเดียวกัน เช่น บ้านร่องอโคก บ้านหนองหูลิงและทามท่าโพธิ์

สนั่น ชูสกุล
บันทึกการแลกเปลี่ยน

ส่วนที่ 2 รายงานกิจกรรม ส่วนสำนักงานภาคอีสาน (NE1)

รายงานผลการดำเนินงาน 3 เดือน (พฤศจิกายน 2545 - มกราคม 2546)

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน
กรณีศึกษาลุ่มน้ำชี

กิจกรรมในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นกิจกรรม เพื่อจัดทำฐานข้อมูล ซึ่งกรณีศึกษาลุ่มน้ำชีมีกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรม คือ การประชุมทีมงาน และ ประชุมชาวบ้าน ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. ประชุมทีมงาน จำนวน 2 ครั้ง

วัน / เดือน / ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
9 พฤศจิกายน 2545	ประชุมทีมงานลุ่มน้ำชีและ ไปแคช ณ กป.อพช.อีสาน	ภาคผนวก 1 (ก) ไฟล์ : รายงานการประชุมทีมงาน
12 มกราคม 2546	ประชุมทีมงานลุ่มน้ำชี ณ สำนักงานคอนแดง	ภาคผนวก 1 (ข) ไฟล์ : รายงานการประชุมทีมงาน

2. ประชุมชาวบ้านในระดับพื้นที่

วัน / เดือน / ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
14 - 15 พฤศจิกายน 2545	ประชุมวิเคราะห์ปัญหา และ กำหนดแนวทาง แก้ไขปัญหา พื้นที่ต้นน้ำชี ณ สนง.ชุมนุมสหพันธ์สหกรณ์ท่านางแนว อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น	ภาคผนวก 2 (ก) ไฟล์ : ประชุมบ้านหนองคู
28 พฤศจิกายน 2545	ร่วมประชุมเครือข่ายชาวบ้าน ลุ่มน้ำชีตอนกลาง ณ ศาลาวัดบ้านด่านใต้ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์	ภาคผนวก 2 (ข) ไฟล์ : ประชุมร่วมกับชาวบ้าน ด่านใต้
11 ธันวาคม 2545	ร่วมเวทีข้าราชการพบประชาชน ณ อบต.คีนคำ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด	ภาคผนวก 2 (ค) ไฟล์ : เวทีข้าราชการพบประชาชน

วัน / เดือน / ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
5 มกราคม 2546	ประชุมชาวบ้านพนัส ณ สถานวัดบ้านพนัส อำเภอพนมไพร จังหวัด ร้อยเอ็ด	ภาคผนวก 2 (ง) ไฟล์ : ประชุมชาวบ้านพนัส ครั้งที่ 1
25 มกราคม 2546	ประชุมองค์กรพันธมิตรในการทำงาน ณ อาคารพอสวง อำเภอพนมไพร จังหวัด ร้อยเอ็ด	ภาคผนวก 2 (จ) ไฟล์ : ประชุมองค์กรพันธมิตร
4 กุมภาพันธ์ 2546	ประชุมชาวบ้านดอนแดง อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด ณ ศาลาประชุมวัดบ้านดอนแดง จังหวัด ร้อยเอ็ด	ภาคผนวก 2 (ฉ) ไฟล์ : ประชุมชาวบ้านดอนแดง
5 กุมภาพันธ์ 2546	ประชุมชาวบ้านพนัส ครั้งที่ 2 ณ สถานวัดบ้านพนัส อำเภอพนมไพร จังหวัด ร้อยเอ็ด	ภาคผนวก 2 (ช) ไฟล์ : ประชุมบ้านพนัสครั้งที่ 2

ประชุมทีมงานลุ่มน้ำชี และ โปแตช
5 พฤศจิกายน 2545
ณ กป.อพช.อีสาน

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายอภิสิทธิ์ ปิ้องภัย	โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำพองที่ปรึกษาโครงการ ฯ
2. นายวิพัฒน์ชัย พิมพ์หิน	โครงการจัดการทรัพยากร ฯ ที่ปรึกษาโครงการ ฯ
3. นายสุวิทย์ กุหลาบวงษ์	เจ้าหน้าที่พื้นที่โปแตช
4. นายจักรพงษ์ ธนวรพงษ์	ผู้ประสานงานเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติ ฯ อีสาน
5. นายนิวัฒน์ เกนโยธา	ผู้ประสานงานโครงการนำร่อง ฯ ภูมินิเวศน์ร้อยเอ็ด
6. นายสุพจน์ สิงคะจันทร์	โครงการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำพอง
7. นายบุญทอง สะดวก	เจ้าหน้าที่พื้นที่ลุ่มน้ำชี
8. นายสายัน เหล็กพรม	อาสาสมัครชาวบ้านต้นน้ำชี
9. นายประยุทธ์ อันทะไชย	อาสาสมัครชาวบ้านต้นน้ำชี
10. นายสมภพ บุญนาค	กป.อพช.อีสาน
11. นายเลิศศักดิ์ คำคงศักดิ์	โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ
12. นายบำรุง บุญปัญญา	กป.อพช.อีสาน
13. นายเตชา เปรมฤดีเลิศ	กป.อพช.อีสาน
14. นางสาวธีรดา นามโ	เจ้าหน้าที่ลุ่มน้ำชี

วาระการประชุม

- วาระที่ 1 สถานการณ์ลุ่มน้ำชี และแนวทางแผนการดำเนินงาน
 วาระที่ 2 สถานการณ์หมืองแร่โปแตช และแนวทางการดำเนินงาน
 วาระที่ 3 อื่น ๆ

ผลการประชุม

- วาระที่ 1 สถานการณ์ลุ่มน้ำชี และแนวทางแผนการดำเนินงาน
 สถานการณ์น้ำชีตอนกลาง นำเสนอโดยธีรดา นามโ หลังจากที่บ้านได้ยื่นหนังสือที่
 ทำเนียบรัฐบาล และรัฐสภาเมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2545 เพื่อร้องเรียนปัญหาน้ำท่วมหนัก พื้นที่การ
 เกษตรกรรมเสียหายต่อเนื่องกันมา 3 ปีแล้วนั้น เกษตรกรในเขตลุ่มน้ำชีก็มีการประชุมชี้แจงผลการ

ร้องเรียนกับชาวบ้านในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม และจะมีการติดตามเรื่องที่ว่าราชการจังหวัดอีกครั้ง เพื่อติดตามความคืบหน้าในการให้ความช่วยเหลือของรัฐบาล

คุณจักรพงษ์ ชนวรพงษ์ อธิบายว่า นอกจากนี้ออกจากนี้จากการยื่นหนังสือกับคณะกรรมการด้านสิ่งแวดล้อม ของคณะกรรมการมนุษยชนแห่งชาติเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2545 ที่ผ่านมามีหนังสือแจ้งกลับมาให้ทราบว่า คณะกรรมการอยากลงมาดูพื้นที่ และทำการศึกษาดังรายละเอียดให้มากขึ้น

ที่ประชุม มีความเห็นว่า ณ ขณะนี้สถานการณ์น้ำท่วมกระแสดลดลง อาจจะด้วยปรับตัวได้ และมองว่าเป็นเพียงสถานการณ์ที่ชาวบ้านกำลังเผชิญปัญหา ไม่แน่ว่าจะสามารถร่วมมือกันแก้ไขปัญหาระยะยาวได้อย่างไร

พินิจ พิทยวงศ์ นำเสนอสถานการณ์น้ำชีตอนบน บริเวณ อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น จากกรณีที่มีนายทุนภายใต้โครงการ "แก่งราชภูมิ" เข้ามากว้านซื้อที่ดิน ประมาณ 40,000 ไร่ เพื่อทำเป็นพื้นที่ปลูกอ้อย โดยมีลักษณะการจัดการคล้าย ๆ กับการจัดการเกษตรแบบพันธะสัญญา เกษตรกรต้องใช้พื้นที่การเกษตรตามโควตาของบริษัทเอกชนเท่านั้น ซึ่งพืชที่บังคับให้ปลูกคือ อ้อย เพราะในบริเวณใกล้เคียงมีโรงงานน้ำตาลด้วย นอกจากนี้บริเวณพื้นที่ที่นายทุนซื้อเป็นพื้นที่ริมลำน้ำชี เกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในลุ่มน้ำชีบริเวณคาบเกี่ยวกันได้

ที่ประชุม ให้ทีมงานโดยมีพินิจ พิทยวงศ์, ประยุทธ์ สายัณห์ ศึกษาข้อมูลที่เป็นรายละเอียดความเป็นมาของโครงการทั้งหมด ว่ามีวัตถุประสงค์ หรือแนวทางการดำเนินงานอย่างไร ซึ่งแหล่งข้อมูลที่สามารถหาได้คือ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น , สำนักงานข้าราชการส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. หรือสำนักงานชลประทาน , หรืออื่น ๆ ที่พอจะรวบรวม และติดตามโครงการเพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกันต่อไป

วาระที่ 2 สถานการณ์เหมืองแร่โปแตช และแนวทางการดำเนินงาน

สุวิทย์ กุหลาบวงษ์ นำเสนอสถานการณ์ในระดับพื้นที่ว่า ในขณะนี้ประเด็นที่เป็นปัญหา คือ การศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมไม่เป็นที่พอใจของชาวบ้าน เพราะขาดการมีส่วนร่วม และขณะนี้ทางบริษัทได้ส่งบัณฑิตอาสา จำนวน 50 คน ลงพื้นที่ เพื่อทำงานและชักชวนชาวบ้านให้เห็นด้วยกับการทำเหมืองแร่ ส่วนมากก็เป็นลูกหลานชาวบ้าน

ส่วนข้าราชการระดับท้องถิ่นไม่แสดงความเคลื่อนไหวใด ๆ ดูเหมือนเป็นเรื่องขางนายทุนและรัฐบาลมากกว่า

ส่วนองค์กรชาวบ้านขณะนี้ชาวบ้านในเครือข่ายที่รวมกลุ่มกัน 40 หมู่บ้าน โดยมีกิจกรรมในการประชุมสัญจร ในจำนวนนี้มีองค์กรชาวบ้านที่ชัดเจน สามารถถ่ายทอดหรือพูดคุยได้ และเป็นพื้นที่หลักในการทำงานอยู่ 18 หมู่บ้าน

คนทำงานกับชาวบ้านมีจำนวนน้อย คือ ต้องสร้างแกนนำชาวบ้านขึ้นมาเพื่อช่วยเหลืองานให้มากขึ้น เพราะคนของบริษัทก็รู้พื้นที่ เจ้าหน้าที่ต้องลงหมู่บ้านเพื่อสร้างความเข้าใจ และให้ข้อมูลตลอดเวลา

ประชาคมในเมืองในขณะนี้ไม่มีคนทำหน้าที่ประสาน ซึ่งเดิมนั้นมีคุณเกรียงศักดิ์ เป็นคนประสาน แต่เมื่อล้มป่วยทำให้การประสานงานไม่ต่อเนื่อง

ที่ประชุม เสนอให้หาทีมงานเพื่อประสานกลุ่มคนในเมืองไม่ว่าจะเป็นนักศึกษา ครู อาจารย์ในสถาบันราชภัฏอุดรธานี ซึ่งที่ผ่านมาก็ได้ให้นักศึกษาลงมาเก็บข้อมูลและเรียนรู้กับชุมชน และมีการเสนอแนวทางการทำงาน คือ

- 1) การลงพื้นที่ / หมู่บ้านในพื้นที่ชาวบ้านที่คาดว่าจะได้รับความเดือดร้อนให้ได้มากที่สุด อาจจะเป็นลักษณะการลงแขกช่วยเหลือกัน โดยเริ่มจากเจ้าหน้าที่ในเครือข่ายทรัพยากร ฯ ก่อน
- 2) การขยายแนวร่วมสาธารณะให้มากขึ้นทั้งภายในและภายนอก
- 3) การพัฒนาผู้นำ สร้างเวทีเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถขยายแนวคิดต่อไป

วาระที่ 3 อื่น ๆ ไม่มี

ปิดการประชุม 17.45 น.

ชีรดา นามโห บันทึกร

ประชุมทีมงานน้ำชี

12 มกราคม 2546

ณ สำนักงานดอนแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นายอภิษฐ์ ปิองภัย
2. นายสุพจน์ สิงห์ตะจันทร์
3. นายบุญทอง สะดวก
4. นางสาวธีรดา นามโ
5. นางสาววิไล นามโ

รายละเอียดการประชุม

ปรึกษาหารือการดำเนินงานของโครงการสิทธิชุมชนศึกษา และ การแบ่งบทบาท เพื่อให้การทำงานบรรลุ เป้าหมายของการทำงานในระดับองค์กรด้วย

ธีรดา ชี้แจงการดำเนินของโครงการสิทธิชุมชนศึกษา มีพื้นที่เป้าหมาย 2 หมู่บ้านเท่านั้น คือ บ้านพนัส ตำบลชานวรรณ อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด และบ้านหนองคู ตำบลละหานนา อำเภอเวียงชัย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งพื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนกลางที่ชาวบ้านมีการรวมกลุ่มเพื่อแสดงการใช้สิทธิที่มงานก็ต้องทำหน้าที่ติดตามเพื่อรวบรวมข้อมูลด้วย อีกด้านหนึ่งทีมงานควรมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ และสามารถทำงานหนุนเสริมกันได้เป็นจริงด้วย

ปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ที่ระบุในโครงการเฉพาะน้ำชี จำนวน 4 คน พื้นที่เป้าหมาย 2 หมู่บ้าน ซึ่งแบ่งรับผิดชอบ คือ บุญทอง สะดวก และพิชาญ ทัพย์วงษ์ ส่วนสุพจน์ สิงห์ตะจันทร์ เป็นการประสานประสานเครือข่ายลุ่มน้ำชี และ ธีรดา มีบทบาทในการหนุนเสริมกระบวนการ แต่ความเป็นจริงก็มีความสัมพันธ์กับพื้นที่บ้านพนัสอยู่มาก ฉะนั้นคงได้หนุนช่วยกันได้

อภิษฐ์ การทำงานต้องให้ได้เป้าหมายที่สามารถตอบสนองปัญหาเฉพาะหน้าของชาวบ้านด้วย ฉะนั้นการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาก็กำลังเป็นปัญหาใหญ่ คือ น้ำท่วมและหากจะพิจารณาตามลำน้ำ ก็ถือว่าเขตพื้นที่รอยต่อของเขื่อน 4 ตัว คือ เวียงยาง ,ร้อยเอ็ด ,พนมไพร และ ธาตุพนม ฉะนั้นการวางกำลังคนทำงานก็ต้องให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในระดับพื้นที่ด้วย ซึ่งได้เสนอตนเองในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานด้วย

มติที่ประชุม เห็นว่าการทำงานในระยะแรกควรเป็นที่มงาน คือ วางแผนงานร่วมกัน และช่วยเหลือกันในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งระยะแรกน่าจะมีการจัดทำข้อมูลแบบเร่งด่วนของชุมชนเป้าหมายของโครงการสิทธิชุมชนศึกษา และ ลงสำรวจพื้นที่ลุ่มน้ำตามจุดที่มีผู้นำ และสามารถประสาน

งานได้ เช่น พื้นที่ลุ่มน้ำชีตอนกลาง หลังจากนั้นน่าจะมีการจัดเวทีประชุมชาวบ้านเพื่อปรึกษาหารือ
ในการทำงานร่วมกับชาวบ้านในระยะต่อไปด้วย

การประสานงานในระยะต่อไปต้องมีจุดประสานที่สำนักงาน เพราะมีเจ้าหน้าที่ประจำและ
การจัดการเอกสารก็ให้ประสานผ่านมหา วิไล ได้เลย การเบิกจ่ายงบประมาณก็เช่นเดียวกัน เพราะ
ในแผนงานระยะ 2 ปี 6 เดือน ลุ่มน้ำชีได้แยกกิจกรรมจากลุ่มน้ำมูล เพื่อให้การดำเนินงานและ การ
จัดการมีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการทำงานมากที่สุด

ประมาณเดือนมีนาคม - เมษายน ควรมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนเครือข่าย เพื่อจะเป็นการติดตาม
ปัญหาของชาวบ้านต่อไป

ปิดประชุม 14.00 น.

ธีรดา บันทึก

**ประชุมวิเคราะห์ปัญหา และวางแผนทางการแก้ไข
พื้นที่ต้นน้ำชี**

14 – 15 พฤศจิกายน 2545

ณ สำนักงานชุมชนสหพันธ์สหกรณ์ท่านางแนว อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชาวบ้านหนองตู่ คลองเจริญ ละหานนา และ บึงบัวทอง ประมาณ 30 คน เจ้าหน้าที่โครงการ 4 คน และ อาสาสมัครในพื้นที่ 2 คน

รายละเอียดการประชุม

นโยบายรัฐ / เอกชนที่เข้ามาสัมพันธ์กับชุมชน

1.นโยบายรัฐที่เข้ามาสัมพันธ์ในระดับพื้นที่ เช่น การจัดการน้ำ น้ำตามธรรมชาติต่อไปจะกลายเป็นของรัฐ ของนายทุนที่มีศักยภาพทางด้านการเงินมาฉวยโอกาส และ บริหารจัดการในเชิงธุรกิจ ซึ่งที่เห็นรูปธรรมในพื้นที่ คือ การที่โรงงานอ้อย มายึดพื้นที่ริมชี และห้ามชาวบ้านเข้าไปใช้ประโยชน์จากลำน้ำ เป็นต้น

2.นอกจากนี้สภาพปัญหาในลุ่มน้ำชียังมีการสร้างเขื่อนและจัดระบบการไหลของน้ำเป็นช่วง ๆ เช่น โครงการโขงชีมูล และในพื้นที่และใกล้กับพื้นที่ของชาวบ้าน คือ เขื่อนชนบท ซึ่งเป็นเขื่อนที่อยู่ต้นน้ำชี นอกจากนี้ ตะลิ่งริมชียังพังทะลาย

3. ปัจจุบันชาวบ้านทำนาปรัง และใช้น้ำจากการสูบน้ำด้วยพลังไฟฟ้า แต่เป็นการลงทุนสูง แต่ชาวบ้านต้นน้ำชี อาจจะประสบปัญหาน้อย เพราะฤดูฝนได้ทำนา และ คนกลางน้ำประสบปัญหาน้ำท่วมต้องทำนาปรังที่ลงทุนสูง

4. มีโครงการ แก่นราชภูมิที่เข้ามากว้านซื้อที่ดินจากชาวบ้าน จำนวนกว่า 40,000 ไร่ และเปิดรับสมัครชาวบ้านเพื่อเข้าเป็นสมาชิก และต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของโรงงาน คือ ใช้พื้นที่ที่จัดสรรให้ จำนวน 20 ไร่ปลูกอ้อย และอีก 2 ไร่ ทำกิน ซึ่งเป็นลักษณะการเกษตรแบบผูกขาด เกษตรกรเป็นหนี้ตลอดชีวิต เพราะปลูกอ้อยได้ก็เอาเข้าโรงงาน ได้ผลผลิตขายเป็นรายได้ที่หักหนี้ที่นำไปลงทุน

สภาพปัญหาในชุมชน

1. ชาวบ้านในชุมชนใกล้เคียงยังไม่รับทราบข้อมูล และได้รับข้อมูลไม่เพียงพอ การตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลด้านเดียว บางคนขายพื้นที่และสมัครเป็นสมาชิกของโรงงาน และ ยังไม่รู้ลึกว่าเป็นปัญหา แต่ในระยะยาวปัญหาจะเกิดขึ้นแน่นอน
2. พื้นที่ต้นน้ำอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมวังขนาย ง่ายต่อการจัดการน้ำของเอกชน ในอนาคตหากประชาชนในพื้นที่ไม่ใช่สิทธิของตนเอง ย่อมเกิดปัญหาการแย่งทรัพยากรน้ำแน่นอน
3. ปัจจุบันชาวบ้าน ประมาณ 18 หมู่บ้านได้ขายพื้นที่ทำกิน เพื่อให้บริษัทเอกชนเข้ามาปลูกอ้อยแล้ว ประมาณ 38,000 ไร่

แนวทางการทำงาน

1. การสร้างความเข้าใจกับชุมชน
 - 1.1 หาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการแก่งราชมัย ข้อมูลลุ่มน้ำชี การทำมาหารกินของคนในเขตลุ่มน้ำ
 - 1.2 จัดประชุมย่อยในแต่ละหมู่บ้าน ประชุมประจำเดือน และ พูดคุยกับผู้อาวุโสในชุมชน
 - 1.3 จัดทำแผนการแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชน
 - 1.4 จัดทำเอกสารเผยแพร่
 - 1.5 จัดเวทีเสวนาระหว่างข้อมูลร่วมกับชุมชน
 - 1.6 จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ก่อนการดำเนินโครงการ
2. แนวทางการยับยั้งโครงการ
 - 2.1 สร้างจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยกระบวนการพูดคุย แลกเปลี่ยนกับคนอื่น ๆ นอกพื้นที่
 - 2.2 พื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำชีและปิงละหานนา
 - 2.3 จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ลุ่มน้ำชี และ ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

ทีมงานจะมีการปรึกษาหารือและดำเนินงานร่วมกับชุมชนในระยะต่อไป

พิชาญ ทิพย์วงษ์

บันทึก

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน กรณีลุ่มน้ำชี

F : NE4ประชุมบ้านหนองคู

15/11/45

ร่วมประชุมกับชาวบ้านบ้านด่านใต้
อำเภอวังคำ จังหวัดกาฬสินธุ์
28 พฤศจิกายน 2545
ณ ศาลาวัดบ้านด่านใต้

ผู้เข้าร่วมประชุม

แกนนำชาวบ้านในเขตอำเภอวังคำ, อำเภอกมลาไสย, กิ่งอำเภอน้องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และ กิ่งอำเภोजังหาร, อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด และ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ประมาณ 40 คน

วาระการประชุม เป็นการปรึกษาหารือในการวางแผน เพื่อ ติดตามการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล

รายละเอียดการประชุม โดยที่ผ่านมาจากกลุ่มชาวบ้านภายใต้ "สหพันธ์เกษตรกรผู้ประสมภัยน้ำท่วม" มีการร้องเรียนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด และมีการรับปากว่าจะแก้ไขปัญหาให้ และที่ผ่านมาจากชาวบ้านได้ขึ้นไปติดตามการแก้ไขปัญหาที่สำนักนายกรัฐมนตรี ปรากฏว่าเรื่องร้องเรียนของชาวบ้านยังไม่มีวี่แววที่เห็นหน้าใด ๆ และผู้นำชาวบ้านยังได้ข้อสรุปว่า ข้าราชการระดับท้องถิ่นเชื่อถือไม่ได้รับปากชาวบ้าน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเท่านั้น ส่วนการติดตามการแก้ไขอย่างจริงจังนั้นไม่ได้เกิดขึ้น

ฉะนั้นเพื่อเป็นการติดตามปัญหา และทำให้ข้าราชการเห็นว่าชาวบ้านเดือดร้อนจริง จึงต้องมีการไปทวงถามผลการแก้ไขปัญหาอีกครั้ง ซึ่งที่ประชุมได้ปรึกษาหารือในการแต่งตั้งคณะกรรมการชาวบ้าน ซึ่งมีการแบ่งกลุ่มชาวบ้านออกเป็น 6 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มที่นำเสนอให้ข้าราชการ เห็นชอบให้ชาวบ้านเป็นคณะกรรมการร่วมในการแก้ไขปัญหา จำนวน 10 คน
- 2) กลุ่มนำเสนอสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และพูดถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการมีเขื่อนในลุ่มน้ำชี และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านด้วย จำนวน 20 คน
- 3) กลุ่มติดตามแก้ไขปัญหาค่าชดเชยน้ำท่วม 3 ปี จำนวน 15 คน
- 4) กลุ่มแก้ไขปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการถูกน้ำท่วมตลอด 3 ปี และนำเสนอแนวทางการพัฒนาอาชีพหลังน้ำลด จำนวน 15 คน

- 5) กลุ่มแก้ไขปัญหเฉพาะพื้นที่ จังหวัดละ 15 คน เป็น 45 คน ซึ่งต้องมีการประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัด
- 6) กลุ่มคณะกรรมการที่ปรึกษา เป็นทีมงานที่ช่วยนำเสนอข้อมูล

ในที่ประชุม มีคำถามกับแกนนำว่า "เชื่อถือได้แค่ไหนว่ารัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ ที่ประสานผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดจะมาเจรจาด้วย"

แกนนำตอบว่า "ไม่แน่ใจเหมือนกัน เพราะทุกอย่างประสานงานผ่านผู้ว่าราชการ และ ถือว่าเป็นเพื่อนกัน คงไม่เสียคำพูดแน่นอน" ซึ่งที่ผ่านมากระบวนการประสานงานได้ยื่นหนังสือกับสว. จังหวัดร้อยเอ็ด และยื่นหนังสือกับสำนักนายกรัฐมนตรีส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อประสานงานกับรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแกนนำก็แสดงท่าทีแบบไม่แน่ใจเช่นเดียวกัน

สถานการณ์ของแกนนำในแต่ละหมู่บ้าน ได้มีการประกาศผ่านหอกระจายข่าวเพื่อให้ชาวบ้านได้ไปติดตามการแก้ไขปัญหที่จังหวัดในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2545 แล้ว แต่ก็ไม่แน่ใจว่าชาวบ้านจะมีความพร้อมเพียงพอมากน้อยเท่าใด เพราะที่ผ่านมาชาวบ้านดำเนินกิจกรรมอย่างนี้มา 2 ครั้งแล้ว แต่ครั้งก็ไม่มีความคืบหน้าใด ๆ เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญ และทำให้ทั้งแกนนำและชาวบ้านท้อแท้เหมือนกัน

ข้อสังเกตในการร่วมประชุม

1. การวางแผนการเคลื่อนไหวควรมีหลายแผน และมีคนทำหน้าที่ในการตัดสินใจหลัก
2. การติดตามการแก้ไขปัญห เป็นวันหยุดราชการ มีความเสี่ยงอยู่แล้วในการขอพบตัวแทนข้าราชการ
3. การเช็คข้อมูลหรือวางแผนในการเจรจา ต่อรองยังไม่รัดกุม
4. การประสานงานยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

ชาวบ้านยังมีการวางแผนในการพบปะกับตัวแทนราชการ และรัฐบาล และนัดพบกันที่หน้าศาลากลางจังหวัด เวลา 09.00 น. และแกนนำชาวบ้านต้องทำหน้าที่ในการประสานงานกับชาวบ้านในหมู่บ้านตนเอง และใกล้เคียง

ธีรดา นามโห บันทึก

เวทีข้าราชการพบประชาชน
ณ องค์การบริหารส่วนตำบลดินคำ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
11 ธันวาคม 2545

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด
 2. นายอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด
 3. คณะกรรมาธิการการเกษตร
 4. สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 5. สำนักงานเกษตรจังหวัด
 6. องค์การบริหารส่วนตำบลดินคำ
 7. ประชาชนในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด และพื้นที่ใกล้เคียงที่ได้รับความเดือดร้อน
- ผู้เข้าร่วมประมาณ 50 คน

ลักษณะการจัดเวที เป็นเวทีให้ชาวบ้านในเขตลุ่มน้ำชีตอนกลางนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้น จากกรณีน้ำท่วมหลายพื้นที่การเกษตร และ ข้าราชการนำเสนอแนวทางการให้ความช่วยเหลือเกษตรกรหลังน้ำลด ซึ่งบรรยากาศเริ่มจากที่ชาวบ้านนำเสนอปัญหา

นายบุญเที่ยง บ้านเลิงคา ลุ่มน้ำชี

หากชาวบ้านไม่เดือดร้อนข้าราชการคงไม่ออกมาหา และสิ่งที่ชาวบ้านเดือดร้อนหนัก คือ ถนน หากราชการจัดการไม่ได้โอนถนนให้เอกชนได้ไหม หรือให้ชาวบ้านเช่าดูแล หากโอนไม่ได้ทำไม่ทำ หรือพัฒนาให้ดี หน่วยงานราชการไม่เคยมาดูแล เคยให้ความช่วยเหลือ คือ ข้าวเปลือก 1 ถึง 2 100 บาท

นายบุญผา สารรัตน์ ลุ่มน้ำยัง

“การพัฒนาประเทศได้ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ ต่อภูมิศาสตร์การไหลของน้ำ ซึ่งเป็นการรบกวนสิทธิของน้ำ คนแก้ไขปัญหาก็ไม่ได้ คือ คนไร่ ”

สาเหตุของน้ำยัง คือ

- 1) การสร้างฝายกัน และ
- 2) มีการทำลายป่าภูแม่แฝด ตัดต้นไม้ปลูกอ้อยมีการสร้างโรงงานน้ำตาล รัฐบาลส่งเสริมให้ป่าไม้หมด

- 3) การจัดการชลประทานไม่มีประสิทธิภาพ
- 4) การสร้างการสร้างความคืบหน้าต่าง ๆ ด้านทางน้ำไหล เจ้าหน้าที่ของรัฐบอกว่าเป็นเพราะฝนตกหนัก
- 5) การบุกรุก ยึดครองธรรมชาติ เป็นของส่วนตัวทำให้น้ำไหลไม่ได้

เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาระยะยาว

1. ระดมความคิดเห็นจากหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อฟื้นฟูธรรมชาติ
2. ให้มีแผนแม่บทที่ไม่เอื้อประโยชน์ต่อคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นส่วนใหญ่
3. ทำการศึกษาวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำ โดยชุมชนท้องถิ่น และกรมชลประทาน ทำการศึกษาวิจัยร่วมกัน
4. ให้มีการขุดลอกให้ลึก ไม่ให้ตื้นเขิน

เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาระยะสั้น

1. ให้ขุดลอกหัวฝาย หนองน้ำตามธรรมชาติ ให้เก็บน้ำได้
2. ให้ทำประตูระบายน้ำเยอะ ๆ
3. ให้มีกรรมการบริหารจัดการน้ำ ควบคุมดูแล

ตัวแทนชาวบ้านจากอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

การให้ความช่วยเหลือชาวบ้านต้องให้ทันเวลาที่ ไม่ใช่ส่งมาหลังฤดูการเพาะปลูก รัฐบาลน่าจะส่งพันธุ์ข้าวมาก่อนไม่ใช่ส่งปุ๋ยปลอมมาให้ ส่วนสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ น้ำท่วม คือ

1. ธรรมชาติ ได้เสื่อมโทรมไปไม่ได้ มีการตัดไม้ทำลายป่ามาก ลำพาวก็ตื้นมาก เวลาฝนตกมากเขื่อนก็ปล่อยน้ำออกมา ชาวบ้านก็ได้รับผลกระทบ
2. จากผลการกระทำของมนุษย์ คือ นักวิชาการ นักประดิษฐ์ สร้างสิ่งกีดขวางทางน้ำ แต่ก่อนน้ำขึ้นไม่มาก เพราะไหลออกได้ทุกทิศทาง ปัจจุบันมีการสร้างพนังกั้นน้ำขึ้น และมีการสร้างเขื่อน และทำไมเรียก "ฝาย" "เขื่อน" ซัด ๆ
3. การจัดการน้ำไม่ดี ไม่มีการจัดการ

ข้อเสนอต่อการแก้ไขปัญหาน้ำ

1. ให้ประกันชีวิตชาวนา เป็นการ "ประกันความเสี่ยง"
2. อยากให้รัฐชดเชยค่าเสียหาย ชาวนาเป็น "กระดูกสันหลังของชาติ" แต่ปัจจุบันเป็นอะไรไม่รู้ไหม เป็น "ชนชั้นรากหญ้า" หมายความว่าอย่างไร
3. เร่งแก้ไขปัญหาน้ำ หรือจ่ายเงินฟื้นฟู
4. แก้ไขปัญหา ซ่อมแซมถนน

นายตระกูล อรรถวิเศษ ตัวแทนจังหวัดร้อยเอ็ด

เดิมนั้นน้ำไม่ท่วม ไม่เดือดร้อน พอมีนโยบายก็มั่งง่ายไม่มีการศึกษาผลกระทบ คนที่รับกรรมที่สุด คือรากหญ้า ขอให้มีการศึกษาก่อนที่จะมีการก่อสร้างใด ๆ

เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา

1. อยากให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
2. ขอรับทราบรายชื่อเกษตรกรที่จะได้รับค่าชดเชย ไร่ละ 2,400 บาทด้วย
3. และกรณีที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรทำนาปรัง ศึกษาดีแล้วหรือยัง สภาพดินเหมาะสมไหม อยากให้คิดให้ดี

หลังจากนั้นก็ยังมีเกษตรกร ตัวแทนจากหลาย ๆ ฝ่ายนำเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไข ปัญหา ซึ่งตัวแทนข้าราชการก็แสดงความคิดเห็นต่อแนวทางต่าง ๆ ซึ่งเป็นการพูดประเด็นการจ่ายค่าเสียหายน้ำท่วมเป็นหลัก ซึ่งจังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับค่าชดเชย 2,600 ล้านบาท พื้นที่เสียหาย 541 แสนไร่ จ่ายไร่ละ 301 บาทต่อไร่ ซึ่งแยกเป็นพื้นที่นาไร่ละ 243 บาท ,พืชไร่ไร่ละ 289 บาท ,พืชสวน ไร่ละ 369 บาท

ปิดเวที 18.30 น.

ธีรดา นามโห บันทึกร

ประชุมชาวบ้านบ้านพนัส
ตำบลแสนสุข อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด
5 มกราคม 2546 ณ ลานวัดบ้านพนัส

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชาวบ้านบ้านพนัส ประมาณ 30 คน ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ลงมาฝึกงานด้วย เจ้าหน้าที่โครงการ จำนวน 2 คน

วาระการประชุม

- วาระที่ 1 การชี้แจงโครงการโขงชีมูล
- วาระที่ 2 การชี้แจงโครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน
- วาระที่ 3 แนวทางการทำงานร่วมกัน
- วาระที่ 4 อื่น ๆ แนะนำนักศึกษา และ การจัดเก็บข้อมูล

รายละเอียดการประชุม

วาระที่ 1 การชี้แจงโครงการโขงชีมูล

บุญทอง สะดวก อธิบายโครงการโดยรวมของโขงชีมูลที่เป็นโครงการจัดหาน้ำขนาดใหญ่ของรัฐ มีแนวคิดที่จะผันน้ำจากแม่น้ำโขงเข้ามาลงแม่น้ำชี และมูล โดยการสร้างคลองส่งน้ำจากปากห้วยหลวง จังหวัดหนองคาย มาถึงน้ำที่หนองหานกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และลงที่ลำปาว ส่งต่อแม่น้ำชี และมูลต่อไป

จากการดำเนินโครงการทั้งหมด 42 ปี ตั้งแต่ปี 2535 และปัจจุบันเสร็จสิ้นไปแล้วระยะที่ 1 ซึ่งเป็นการสร้างเขื่อนในแม่น้ำมูลและชี และแม่น้ำสาขารวม 13 ตัว และฝายเก็บน้ำ 1 ตัว คือ ห้วยหลวง และยังมีการสร้างคลองส่งน้ำ คันดินกันน้ำด้วย เหลืออีก 2 ระยะ และตามโครงการจะเสร็จสิ้นภายในปี 2576

จากการดำเนินโครงการมาจนถึงปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตรและพื้นที่ทำกินของเกษตรกรอย่างชัดเจน คือ พื้นที่ราชีโคส จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งชาวบ้านลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้องผืนป่าทาม พื้นที่ชุ่มน้ำที่เหลือในปัจจุบันกว่า 50,000 ไร่ แต่เมื่อมีการสร้างเขื่อนราชีโคสและมีการเก็บกักน้ำ ปรากฏว่าน้ำได้ท่วมพื้นที่ป่าทามที่ชาวบ้านใช้เป็นแหล่งทำกิน หาของป่า เด็ยงสัตว์ พืชอาหารตามธรรมชาติ

เขื่อนพนมไพร ยโสธร ก็เป็นหนึ่งในโครงการโครงการโขงชีมูล ตามโครงการจะเป็นแหล่งรับน้ำขนาดใหญ่ของลุ่มน้ำชีด้วย ฉะนั้นการรับรู้ข้อมูลของชาวบ้านน่าจะเท่าทันสถานการณ์ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาได้ทัน่วงทีด้วย

วาระที่ 3 แนวทางการทำงานร่วมกัน

ชาวบ้านเสนอให้แกนนำชาวบ้านที่เป็นผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่ (5,6) เป็นตัวแทนในการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนคนอื่น ๆ จะดูหน้าที่ของแกนนำเป็นสำคัญ

วาระที่ 4 อื่น ๆ

แนะนำนักศึกษาฝึกงาน จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม นักศึกษาปีที่ 3 วิชาเอกการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะมาศึกษาประเด็นผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมของการจัดการน้ำของรัฐ และการเปลี่ยนแปลงของฐานทรัพยากรชุมชน ซึ่งจะใช้เวลาในการศึกษา ประมาณ 3 เดือน

ข้อสังเกต

เป็นการอธิบายที่เป็นนามธรรม และการอธิบายครั้งเดียวไม่สามารถทำให้ชาวบ้านเข้าใจ และนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันได้ นอกจากนี้การประสานชาวบ้านในครั้งนี้ เป็นการไม่เจาะจงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นลักษณะการสร้าง ความเข้าใจกับทุกกลุ่ม ซึ่งทำให้ประสบการณ์ หรือ การรับรู้เรื่องราวเดียวกันได้ไม่เท่ากัน

**ประชุมเครือข่ายพันธมิตรในการทำงาน
ณ อาสนมพอสวงน ที่ที่ถนนโพธิ์โครงการนำร่อง ฯ
25 มกราคม 2546**

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. ผู้นำชาวบ้าน บ้านพนัส บ้านท่าลาด บ้านดอนแดง บ้านคงสว่าง ประมาณ 20 คน
2. เจ้าหน้าที่โครงการประชุมชน จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 3 คน
3. เจ้าหน้าที่โครงการนำร่อง ฯ จำนวน 4 คน
4. เจ้าหน้าที่โครงการศึกษาชุมชนศึกษา จำนวน 3 คน

วาระการประชุม

1) เรื่องแจ้งให้ทราบ

- คณะอนุกรรมการในการแก้ไขปัญหาสมัชชาคนจน
- เวทีสรุปบทเรียนการจัดการทรัพยากร วันที่ 29 - 30 มกราคม 2546
- กิจกรรมบุญกุ่มข้าวใหญ่
- อื่น ๆ

2) เรื่องสืบเนื่อง

2.1 สถานการณ์ชุมชน

2.2 สถานการณ์องค์กรภายนอกที่เข้าทำงานร่วมกับชุมชน

3) ทิศทางการทำงานร่วมกัน

รายละเอียดการประชุม

ประเมินสถานการณ์ในปัจจุบัน

รัฐบาลทักษิณพยายามสร้างความเป็นธรรมให้พวกเราด้วยกัน (ชัดแจ้ง) กันเองไม่ว่าจะเป็นเรื่ององค์กร รัฐบาลจะเข้ามาจัดการเอง จะมีการประชุมปลายเดือนมีนาคม สถานการณ์ตอนนี้ไม่มี ความเคลื่อนไหว,นิ่ง อาจเนื่องมาจากมีงานภายในมากขึ้น อยากให้พี่น้องไปจัดนิทรรศการที่หน้า ทำเนียบปลายเดือนมกราคม-ต้นกุมภาพันธ์

ภารกิจของแต่ละองค์กร

องค์กร	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	กระบวนการทำงาน	กลุ่มเป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน	ข้อจำกัด
1) โครงการป่าชุมชนจังหวัดสุรินทร์	สนับสนุนองค์กรชุมชนในการจัดการป่า <u>ภารกิจ</u> -ติดตามการฟื้นฟูป่า -หนุนเสริมการจัดการป่า ประสานกองทุน ธุรกิจชุมชน	1.จัดตั้งองค์กรชุมชน 2.สนับสนุนกิจกรรม ธุรกิจชุมชน 3.ประสาน ติดตาม การดำเนินงานระดับ นโยบาย	8 ชุมชน 9 หมู่บ้าน	1.ประสานงานแกนนำ 2.ติดตามการแก้ไข ปัญหา	1.งบประมาณในการดำเนินงานหมดแล้ว 2.คนทำงานน้อย 3.พื้นที่ดำเนินงาน เยอะ
2) โครงการนำร่อง 4 ภูมิ นิเวศน์ ร้อยเอ็ด	สนับสนุนองค์กรชุมชนในการบริหารจัดการกลุ่ม และสามารถพัฒนา ระบบการผลิตของ ครัวเรือนได้อย่าง ยั่งยืน และ มีกอง ทุนในการส่งเสริม การทำงานในระดับ พื้นที่	ส่งเสริมกิจกรรมการ เกษตรในแปลง และ กิจกรรมอื่น ๆ ของ กลุ่ม	เกษตรกร 35 ครัวเรือน จาก บ้านดอนแดง , ท่าลาด ,พนัส	1.ส่งเสริมการ เกษตรเพื่อการพึ่ง ตนเอง 2.ประสานกิจกรรม กับกลุ่มต่าง ๆ ใน พื้นที่ 3.ขยายจำนวน สมาชิก	1.ทำงานเฉพาะกลุ่ม 2.ไม่มีอิสระในการ ทำงาน เพราะอยู่ ภายใต้การบริหาร ของรัฐ
3) โครงการ สิทธิชุมชน ศึกษา	สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเพื่อศึกษาการ ถูกละเมิดสิทธิชุมชน สิทธิการจัดการ ทรัพยากร และค้น หาทางเลือกในการ จัดการทรัพยากร เพื่อพัฒนาและฟื้นฟู ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1.สร้างความเข้าใจ กับชุมชน 2.จัดทีมวิจัยไต่บ้าน 16 คน 3. สร้างกระบวนการ เรียนรู้ผ่านประเด็น ปัญหาของชุมชน 4.สร้างเครือข่ายเพื่อ ใช้สิทธิในการจัดการ ทรัพยากรร่วมกัน 5.สร้างองค์ความรู้ ท้องถิ่น	บ้านพนัส และ หมู่บ้านเครือ ข่าย (8 ชุมชน 9 หมู่บ้าน)	1.สร้างกระบวนการเรียนรู้ตนเอง 2.พัฒนา ฟื้นฟูภูมิ ปัญญาท้องถิ่น 3. สนับสนุนการใช้ สิทธิชุมชน	1.การสร้าง ความเข้าใจกับชุมชนได้ยาก 2.เป็นลักษณะการศึกษาที่ต้องใช้เวลา ในการสร้างการเรียนรู้ และ ไม่ทันช่วงที่ ต่อการแก้ไขปัญหา 3.ชาวบ้านไม่เคย ผ่านกระบวนการ เรียนรู้แบบนี้ หรือ หากมีกระบวนการ เรียนรู้ก็ไม่บ่อย

การกำหนดบทบาทการหนุนเสริมในการทำงานร่วมกัน เป็นภารกิจที่เจ้าหน้าที่แต่ละส่วนต้องไปทำความเข้าใจ วางแผนงานร่วมกันภายหลัง

นายชอบ สุธบอนด์ ได้เล่ากรณีถูกจับกุม (รายละเอียดตามการประชุม 4 กุมภาพันธ์ 2546)

ปิดประชุม 15.00 น.

วิไล นามไท บันทึก

ประชุมชาวบ้านบ้านคอนแดง
ตำบลขามเฒ่า อำเภอนมโหรี จังหวัดร้อยเอ็ด
ณ ศาลาวัดบ้านคอนแดง 4 กุมภาพันธ์ 2546

ผู้เข้าร่วมประชุม

ชาวบ้านคอนแดงประมาณ 50 คน และเจ้าหน้าที่จากโครงการนำร่อง ฯ 1 คน ,เจ้าหน้าที่โครงการประชุมชน สุรินทร์ 1 คน , เจ้าหน้าที่โครงการสิทธิชุมชน 2 คน ผู้นำชาวบ้านบ้านพนัส 2 คน

วาระการประชุม

ประเด็นที่ปรึกษาหารือ คือ การจัดการประชุมชนคงเดิม และแนวทางการจัดการร่วมกัน

รายละเอียดการประชุม

จากการเปิดเวทีที่ห้องทอผ้าที่ถูกต้องเมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2545 ประมาณ 30 นาที ชาวบ้านให้ความสนใจ และ มีการอธิบายเพิ่มเติมและเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ของปัญหาที่ไม่แตกต่างกัน เพียงแต่ช่วงเวลามีความความแตกต่างกันเท่านั้นเอง เช่น ประเด็นพื้นท้อง 2 ตำบล (ขามเฒ่า และ แสนสุข) เคยต่อสู้และสามารถเข้าไปจัดการประชุมชนได้สำเร็จ ซึ่งนับตั้งแต่ปี 2537 เป็นต้นมาที่พื้นท้อง 6 ชุมชน 9 หมู่บ้าน 2 ตำบลที่ร่วมมือกันต่อสู้กับนายทุนให้รื้อป่าบุคาธิปัดสอยออกจากพื้นที่ และสามารถจัดการเป็นประชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

ปัจจุบันชาวบ้านเห็นผลดีที่เกิดขึ้นจากการมีประชุมชน คือ

- 1) เป็นพื้นที่หาอยู่หากิน เก็บเห็ด หักฟืน เก็บผัก
- 2) พื้นที่เลี้ยงสัตว์
- 3) ไร่สอยไม้
- 4) มีป่าธรรมชาติที่กำลังฟื้นตัว และ เห็นความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น
- 5) เป็นสมบัติที่ชุมชนเป็นเจ้าของ

สภาพปัญหาในปัจจุบัน คือ

- 1) การบุกรุกพื้นที่หัวไร่ปลายนา
- 2) มีการจับถือเป็นเจ้าของ (จับถือมีความต่างจากจับจอง คือ จับถือ เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐมาจัดการถึงจะยอม ส่วนจับจอง คือ จับจองเป็นพื้นที่ของตนเองไม่ยอมออกจากพื้นที่)
- 3) การทำความเข้าใจในเรื่องกฎ ระเบียบไม่ทั่วถึงกัน

การแก้ไขปัญหของชุมชนที่ผ่านมา คือ

- 1) มีการดักเตือน และปรับ
- 2) บางครั้งคณะกรรมการก็ไม่สามารถทำหน้าที่ได้

กฎกติกา การรักษาป่า

- 1) ห้ามตัดไม้ที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางตั้งแต่ 10 เซนติเมตรขึ้นไป (ในเขตป่าอนุรักษ์)
- 2) เขตอนุรักษ์ห้ามตัดไม้เลย ในเขตป่ามีการแบ่งพื้นที่ให้ชาวบ้านใช้ประโยชน์ในเขตรอบนอก ส่วนพื้นที่ในพื้นที่ยุรักษ์ตัดได้เฉพาะไม้ยูคาลิปตัส
- 3) หากมีคนฝ่าฝืนปรับตามเนื้อไม้ ตั้งแต่ 300 – 500 บาทต่อตัน
- 4) กรณีที่มีการใช้ประโยชน์จากไม้ในป่าชุมชน ในกรณีแยกครัวเรือนใหม่ สามารถขอตัดต้นไม้จากคณะกรรมการได้ 1 ตัน โดยการปลูกทดแทนอีก 10 ตัน

แนวทางการแก้ไขปัญหา

- 1) ประชุมคณะกรรมการป่าชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน
- 2) จัดทำแนวเขตป่าชุมชนให้ชัดเจน
- 3) ทหาวิธีการช่วยเหลือผู้ต้องหา

พ่อชอบ สุดบ่อนิด ได้อธิบายถึงกรณีผู้ต้องหา 7 คนที่ถูกจับในกรณีตัด รื้อถอนป่ายูคาลิปตัส เมื่อปี 2537 ปัจจุบันพื้นที่อำเภอดอนตาล และกำลังต่อสู้ในคดีแพ่ง ซึ่งต้องชดเชยค่าเสียหายจำนวน 3,198,300.82 บาท ดอกเบี้ยอีก 7.5 เปอร์เซ็นต์ รวมแล้วประมาณ 8 ล้านบาท นอกจากนี้ในการต่อสู้คดีในชั้นศาลแต่ละครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายครั้งละ ประมาณ 5,000 บาท

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยากให้ชาวบ้านได้ช่วยเหลือกันในการรักษาตลาดเช้า – เย็น ของเราไว้ และช่วยเหลือกันในการต่อสู้คดีต่อไป

ปิดประชุม 5 ทุ่ม

ธีรดา นามโห บันทึกร

- 22.นางโกสธ สุธงสาร (ชาวบ้าน)
 23.นายถาวร พอดฤก (อาวุโส)

วาระที่ 1 ชี้แจงโครงการศึกษา เรื่องสิทธิชุมชนศึกษา

โครงการสิทธิชุมชนศึกษา เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่ชุมชนถูกละเมิดในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิส่วนรวมของชุมชน ถูกละเมิดอย่างไร และที่สำคัญ ชุมชนมีกระบวนการเรียกร้องสิทธิ และใช้สิทธิของตนเองอย่างไรบ้าง เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาประสบการณ์ หรือกระบวนการใช้สิทธิของชุมชนที่ผ่านมาให้สามารถนำมาเป็นแบบแผนในการปฏิบัติของชุมชนต่อไป

การศึกษาต้องอาศัยคนในชุมชนร่วมกระบวนการทุกขั้นตอน เพราะการศึกษาไม่ได้เน้นเอาข้อมูลอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างการเรียนรู้ และค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

วาระที่ 3 การจัดการทรัพยากรป่าชุมชนคงเค็ง และขบวนการเคลื่อนไหวของชาวบ้าน

ช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงของป่าชุมชนคงเค็ง

ประมาณ ปี 2503 - 2504 ชาวบ้านปลูกแดงโมซาย เก็บพันธุ์เอง (พันธุ์พื้นบ้าน) เนื่องจากน้ำท่วมพื้นที่การเกษตร ชาวบ้านเลยต้องบุกบุกป่าพากันถากถาง เพื่อเข้าไปปลูกพืชระยะสั้น เช่น แดงโม ถั่ว ปลูกปอ ในส่วนสภาพป่าช่วงนั้นเมื่อชาวบ้านได้บุกบุกก็ทำให้สภาพป่าไม่หนาแน่น มีต้นไม้เหลือเป็นหย่อม ๆ

2507 - 2508 ชาวบ้านเริ่มบุกบุกป่ามากขึ้นในช่วงนี้เนื่องจากมีบริษัทเอกชนได้นำเมล็ดพันธุ์แดงโมดั่งเก (USA) แดงโมพันธุ์ baby , ชาวบ้านได้เก็บเกี่ยวผลผลิตและขายได้ราคาดี ในขณะที่ป่าคงเค็งถูกถากถางจนโล่งเตียนกลายเป็นป่าเสื่อมโทรม และเริ่มมีการแบ่งพื้นที่เป็นโซนของใครของมัน มีการปลูกปอกระเจาหมุนเวียนด้วย

2508 นายอำเภอพนมไพรแจ้งจับชาวบ้านที่เข้าไปบุกบุกป่า ทำลายป่า เพื่อเพาะปลูกพืช จำนวน 120 คน ปรับคนละ 20 บาท ทำให้ชาวบ้านเลิกทำกินในป่า

หลัง 2508 ชาวบ้านทำสาดได้ตัดต้นไม้ไปเผาถ่าน และพื้นที่รอบ ๆ ป่าบางพื้นที่ชาวบ้านก็ปลูกแดง สภาพต้นไม้ถูกตัดเผาถ่านมาก

2524 - 2525 มีบริษัทเอกชนเสนอใช้พื้นที่ ปลูกไม้แดง,ข้าวโพดอ่อน,ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม,มะเขือเทศ แต่ชาวบ้านตอบปฏิเสธ

2530 กำนันชวน เต็มใจ ได้พาชาวบ้านกุดน้ำใสจับจองและบุกบุกป่า เพื่อปลูกยูคา

2533 กำนันชวน เต็มใจ ต.กุดน้ำใส ได้เปิดเวทีประชุมชาวบ้านที่บ้านพนัส และบอกว่าทางราชการจะมาปลูกพืชกินได้ เช่น มะม่วง, มะขาม, ฝรั่ง, ไม้จู้ ซึ่งเป็นไม้ผลที่กินได้ทั้งหมด โดยอ้างว่ากรมป่าไม้จะเข้ามาดำเนินการ แต่ชาวบ้านคัดค้าน และให้ยกเลิก

2533 เริ่มปลูกยูคา บ้านท่าลาด บ้านท่าวารี บ้านท่าเลี้ยว เป็นพื้นที่ประมาณ 300 ไร่ โดยวิธีการเกดต้นไม้ธรรมชาติที่อยู่เดิมออก เพื่อปรับดินให้เป็นร่อง และได้จ้างชาวบ้านท่าลาดปลูก จากนั้นได้เกรดเตาถ่านชาวบ้าน มีการยิงตาวัว - ควาย ของชาวบ้านท่าลาดจึงได้เกิดเหตุการณ์ต่อต้าน และอีกประเด็นที่ชาวบ้านลุกขึ้นต่อต้าน คือการปลูกยูคา ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านพนัสเข้าไปเกี่ยวข้องกับข้ายังมีปัญหาหลายด้าน จากนั้นชาวบ้านจึงเสนอให้ลาออกจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน และแล้วก็ได้ลาออก ขณะที่เกรดป่าชาวบ้านได้เข้าถามทางราชการว่าจะทำอะไรแต่ไม่ได้คำตอบ

จากนั้นนายขอบและคณะได้ตระเวนคุยกับชาวบ้านที่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ร่วมในประเด็นการต่อต้านการปลูกยูคา

2535 ได้มีการเคลื่อนไหว เนื่องจากเป็นช่วงของการปลูกป่ายูคาชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่า เพราะทางราชการได้ห้ามไว้ว่า 1. ห้ามเข้าไปเลี้ยงสัตว์ 2. ไม่ให้เข้าไปใช้ประโยชน์ พืชของป่า 3. ห้ามปลูกพืชในป่า จากนั้นชาวบ้านได้เข้าพบรองผู้ว่าศรีสุภาวาระ โดยได้ให้สัญญากับชาวบ้าน 1 เดือนว่าจะให้คำตอบ แต่ทางราชการก็เลื่อนไปเป็น 3 เดือน ชาวบ้านได้เข้าไปทวงถามทางจังหวัดแต่ไม่มีความคืบหน้าแต่ประการใด และได้ให้แนวคิดกับชาวบ้านว่า ต้องทำสายยูคา บ.ดอนแดง บ.ท่าวารี เริ่มมีการเคลื่อนไหวโดยการขยายคำพูด การพูดคุยกันตัวต่อตัว ช่วงขณะที่มีการประชุมก็มีเจ้าหน้าที่มาสอดแนม

ปลาย 2535 - 2536 ได้มีการเคลื่อนไหวในพื้นที่ตลอด เพื่อหาพันธมิตร

19 กันยายน 2536 ชาวบ้านได้ประชุมที่บ้าน พ่อใหญ่วรรณ ครึ่งสุดท้ายเพื่อวางแผนการต่อสู้ (พ่อวิ พ่อวรรณ พ่อเสาร์ พ่อสม พ่อรวย พ่อไสว) ทั้งนี้ชาวบ้านได้เข้าไปจังหวัดและยื่นคำขาดว่าจะตัดต้นไม้กับทางจังหวัดแล้ว (โดยมีที่ปรึกษา ครู)

20 กันยายน 2536 ตัดต้นไม้การะบวนการวางแผนในการต่อสู้ การวางแผนจรรยาภรณ์วันตัด เพื่อก่อการในพื้นที่โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ คือ

- ฝ่ายประสานผู้สื่อข่าว เขียนใบปลิว พ่อไสว
- ฝ่ายม้าเร็วประสานพี่น้องแต่ละพื้นที่ พ่อขอบ
- ฝ่ายรักษาความสงบ พ่อวิ
- ฝ่ายเกรียงเสียง ควบคุมมวลชน พ่อเสาร์
- ฝ่ายควบคุมการตัดต้นไม้ พ่อวรรณ

จากนั้นชาวบ้านยังมีกลยุทธ์ในการหลอกทางจังหวัดว่าจะตัด 8.00 น. แต่ชาวบ้านก็ได้เริ่มตัด 6.00 น. โดยการรวมพลหน้าบ้านไกรหน้าบ้านมันในเวลา 05.00 น. โดยมีชาว

บ้านประมาณ 2,500 คน จัดเสร็จตอนหัวประมาณ 9.00 น. ผู้ว่าราชการ ,ตำรวจเดินทางมาถึง
ปรากฏว่าชาวบ้านตัดยุคาหมดแล้ว

2 กุมภาพันธ์ 2537 มีหมายจับชาวบ้าน 11 คน แต่ถูกจับ 7 คน และมีการประกันตัว โดยครูใหญ่(นายสมศักดิ์ มุขม่อง) ช่วงถูกจับมีการสอบสวนแต่ผู้ต้องหาให้การปฏิเสธทั้งหมดข้อกล่าวหา และยังบอกว่าจะให้การขึ้นศาล

9 มีนาคม 2537 พ่อเสาร์ได้เข้าไปประชุมร่วมกับ นายบำรุง คะโยธา จากนั้นได้มีการชุมนุมในพื้นที่ 9 วัน โดยมีข้อเรียกร้อง 3 ข้อ คือ 1.ปล่อยตัวผู้ต้องหาโดยไม่มีเงื่อนไข 2. ให้ออกจากยุคาทั้งหมด ยกเลิกโครงการโดยสิ้นเชิง 3. คืนอำนาจการจัดการทรัพยากรป่าให้ชุมชนจัดการ

17 มีนาคม 2537 นายม่อง เฒ่าอื้อ ได้ส่งต้นยุคาให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัดได้ส่งมอบให้นายอำเภอ จากนั้นนายอำเภอได้จัดตั้งกรรมการป่า บ้านละ 13 คน โดยมี ส.ส. ระวี เป็นประธาน ยังมีข้อเสนอสองข้อ คือ 1. ให้ออกจากต้นยุคาออก 2. ให้คงต้นยุคาไว้ และให้ชาวบ้านได้โหวต ปรากฏว่าให้ออกจากต้นยุคาออกจากพื้นที่ป่า แต่จะให้ออกอย่างไรถึงไม่ผิดกฎหมาย จึงมีข้อเสนอว่า 1. ทำการฟื้นฟูป่า โดยประกาศให้คนทั้งภายในและภายนอกทราบว่า จะทำการฟื้นฟูสภาพป่า

26 มีนาคม 2537 คำสั่งจากอำเภอให้ตัดยุคาออกจากพื้นที่ที่เหลือ ไม่ได้ตัด 300 ไร่ คือให้คงไว้ 300 ไร่

ปี 2538 มีการจัดกิจกรรม ผ่าป่าร่วมน้ำใจสูงตงเค็ง โดยมีกิจกรรม คือ 1. ฟื้นฟูป่าเป็นกองทุน 2. ซื้อม้าไม้ 3. ช่วยเหลือผู้ต้องหาที่โดนคดี โดยมีการจัดตั้งกรรมการหมู่บ้านละ 5 คน เพื่อเป็นกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชนตงเค็ง

ปี 2539 นายปราโมทย์ ผลบุญไญ โครงการป่าชุมชนลงมาเก็บข้อมูลงานวิจัย "การจัดการป่าแบบมีส่วนร่วม" โดยได้มีกิจกรรม คือ 1. การตรวจป่า 2. จัดกิจกรรมฟื้นป่า การปลูกป่า

ปลายปี 2539 นายไสว มาลัย ได้เข้าร่วมประชุมกับมูลนิธิกรูทิม และได้ร่วมเคลื่อนไหวกับสมาชิกคนจน ในประเด็นให้ชาวบ้านช่วยเหลือเงินฟื้นฟู /เริ่มมีการประสานกับพันธมิตรภายนอก/มีการตั้งกฎกติกาในการดูแลป่า /ตรวจป่า/การเข้าไปใช้สอยจากป่า และการอนุรักษ์ป่า

ปลายปี 2540 นายวินิจ เตชะโหมบุญ ได้ตั้งกองทุนผ่าป่าทอดป่าตงเค็ง มติ ครม. 14 มีนาคม 2540 อนุมัติงบกองทุนฟื้นฟู 8 ล้านบาท ผ่าน อบต. ชาวบ้านให้ทบทวนผ่านบัญชีชาวบ้าน แต่ยังไม่มีความคืบหน้า

20 มกราคม 2542 นายระวี รัฐมนตรีช่วย 4 ได้เสนอข้อเสนอสื่อของชาวบ้าน
อีกรอบ แต่ก็ยังได้มติเหมือนเดิม

2 พฤษภาคม 2543 ก็ยังมีมติ เหมือนเดิม

ปี 2545 ชาวบ้านได้ยื่นหนังสือให้ ประพัฒน์ ที่หน้าท่าเนียบ แต่ภาครัฐได้
ปฏิเสธในเรื่องการจัดการป่าโดยชุมชน และให้ชาวบ้านยอมรับแผนของกรมป่าไม้ 5 ปี โดยแผน
ของชุมชน 8 ล้าน โดยที่ยังยืนยันในแผนของตนจะได้ ปีละ 7 แสนบาท ,ถ้ายอมรับแผนของกรม
ป่าไม้จะได้ปีละ 3 แสนบาท

ความเปลี่ยนแปลงของน้ำ

ความเปลี่ยนแปลง อดีตน้ำขึ้นเร็ว - ลดเร็ว , ปัจจุบันน้ำขึ้นเร็ว - ลงช้า เนื่องจาก
การพัฒนาของรัฐ การสร้างเขื่อน

2530 น้ำไม่ท่วม

2521 - 2522 น้ำท่วมหนัก

2523 เริ่มทำถนน เสร็จ 2526 / 2527 ไฟฟ้าเข้าหมู่บ้าน

2528 เริ่มสร้างเขื่อนพนมไพร เสร็จ 2541 เริ่มกักน้ำ 2542

2543 - 2544 - 2545 เริ่มท่วมหนัก

หากจะพัฒนาชุมชนให้เป็นปึกแผ่น พอลูกพอกิน ชาวบ้านมีการระดมความคิด
เห็นว่าต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ต้องมีการรวมกลุ่ม
2. เศรษฐกิจดีพออยู่ พอกิน
3. สุขภาพดี
4. ทรัพยากร/สิ่งแวดล้อมดี/เหมาะสม
5. สัมพันธ์/เอื้ออาทรประเพณีเข้มแข็ง

วาระที่ 2 นำเสนอข้อมูลชุมชน

ชาวบ้านได้ช่วยกันแก้ไข เพิ่มเติมข้อมูล

วาระที่ 4 อื่น ๆ

ในการประชุมครั้งต่อไปอยากให้ทางโครงการออกหนังสือเชิญเหมือนเดิม เพื่อที่จะทำให้
แกนนำเกิดความเคยชินก่อน

ปิดประชุมเวลา 14.45 น.

บุญทอง สะดวก บันทึก

รายงานการประชุมบ้านพนัส ครั้งที่ 2
ต.ชานูวรรณ อ.พนมไพร จ.ยโสธร
5 กุมภาพันธ์ 2546

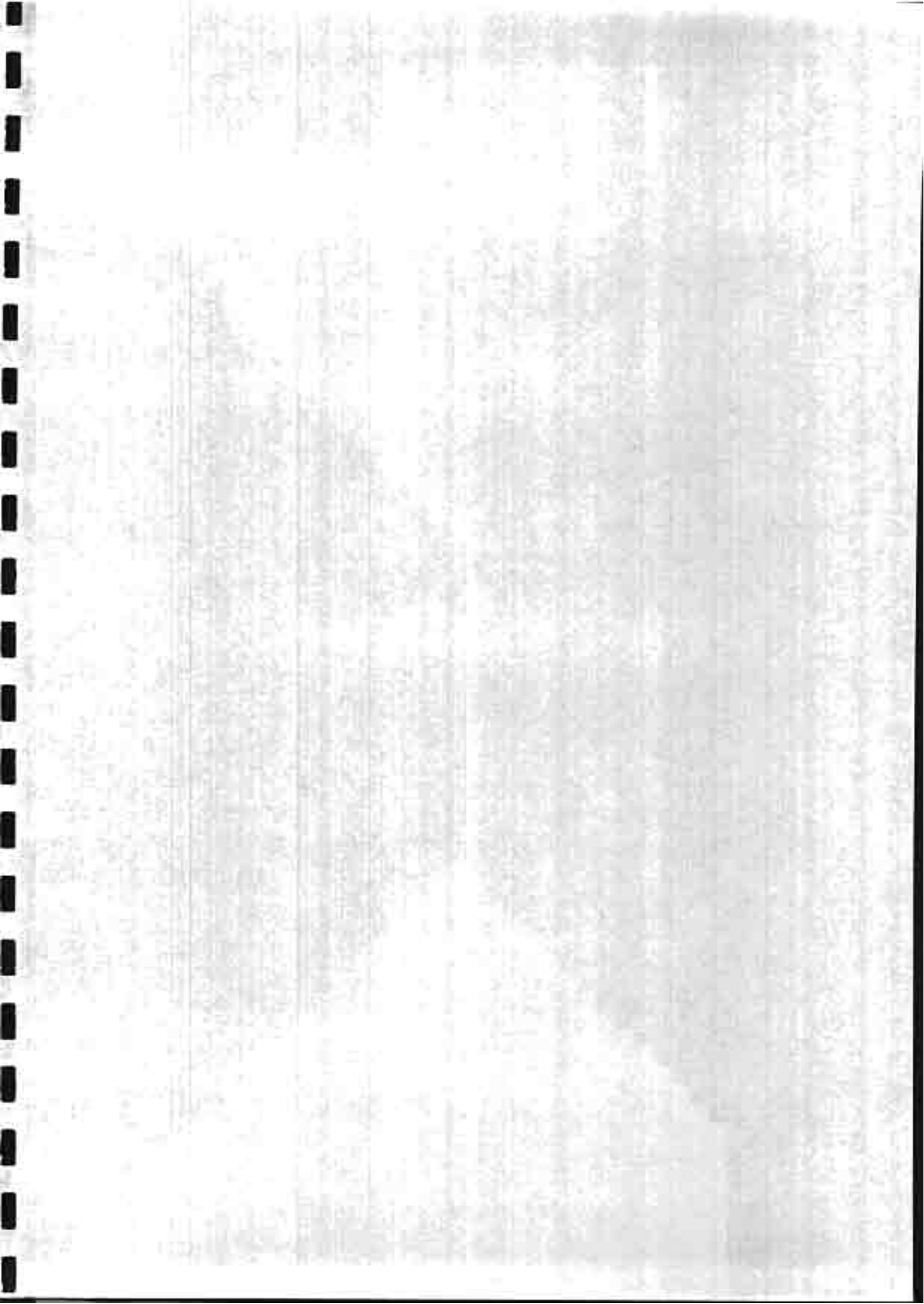
วาระการประชุม

- 1.ชี้แจงโครงการสิทธิชุมชนศึกษา
- 1.1กระบวนการดำเนินงาน
- 2.นำเสนอข้อมูลชุมชน
- 3.ประเด็นการจัดการป่าชุมชน
- 4.แนวทางการทำงานร่วมกัน
- 5.อื่น ๆ

ผู้เข้าร่วมประชุม/ตำแหน่ง

1.นายสาย	เจริญ	(อมส.)
2.นายจินดา	ครุผาด	(ผช.ผญบ.ม.6)
3.นายคำพูน	โททัสสะ	(อบต.ม.5)
4.นายเพชร	สันธิกา	(ผช.ผญบ.ม.5)
5.นายวิเศษ	รจนาสม	(กก.กองทุนหมู่บ้าน ม.6)
6.นางส้อย	พลพฤกษ์	(กลุ่มน้ำร่องฯ ม.6)
7.นางหนูจอน	คำมะลุน	(กลุ่มแม่บ้าน ม.5)
8.นางสมหวัง	จันทะคำภา	(กก.น้ำร่อง ม.5)
9.นางกัน	คำมะลุน	(อสม. ม.5)
10.นายหนูภา	เมมโตน	(หัวหน้าทีมกลองยาว ม.5)
11.นายสม	เจาะจง	(ผู้อาวุโส ม.5)
12.นางอระพิน	เกาะกึ่ง	(กก.ป่าชุมชน)
13.นายทองคำ	คำมะนา	(สมาชิกน้ำร่องฯ ม.6)
14.นายสมาน	รัตนพิมพ์	(ผู้อาวุโส - ประธานสหกรณ์ร้านค้าชุมชน)
15.นายสุทัศน์	มาลัย	(ผู้อาวุโสฯ ม.5)
16.นายหนู	อินทรบุตติ	(ผู้อาวุโส หมอยาพื้นบ้าน))
17.นายขอบ	สุดบ่อนิด	(กก.ป่าชุมชน)
18.นายทรัพย์	สิงห์ลอ	(กก.หมู่บ้าน)
19.นางทองจันทร์	คำมะลุน	(ประธานกองทุนเงินล้าน)
20.นายไสว	มาลัย	(อบต.)
21.นายโชติ	เกาะกึ่ง	(ชาวบ้าน)

ส่วนที่ 3 รายงานกิจกรรม กรณีลุ่มน้ำมูน (NE2)

รายงานผลการดำเนินงาน 3 เดือน (พฤศจิกายน 2545 - มกราคม 2546)
โครงการสิทธิชุมชนศึกษา ภาคอีสาน
กรณีศึกษาภูสีฐาน

กิจกรรมในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นกิจกรรม เพื่อจัดทำฐานข้อมูล ซึ่งกรณีลุ่มน้ำซิมมีกิจกรรมหลัก คือ การประชุมชาวบ้าน และ กิจกรรมรณรงค์ร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรอื่น ๆ ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. ประชุมชาวบ้านในระดับพื้นที่

วัน / เดือน / ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
23 พฤศจิกายน 2545	ประชุมชาวบ้านประจำเดือน ครั้งที่ 4 ณ บ้านโนนปาก่อ จังหวัดมุกดาหาร	ภาคผนวก 1 (ก) ไฟล์ : รายงานการประชุมชาวบ้านครั้งที่ 4
8 ธันวาคม 2545	ประชุมวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน ณ อาศรมไทรบ้านดอนแดง จังหวัดมหาสารคาม	ภาคผนวก 1 (ข) ไฟล์ : รายงานจัดทำฐานข้อมูล
23 ธันวาคม 2545	ประชุมชาวบ้านครั้งที่ 5 ณ บ้านโนนปาก่อ จังหวัดมุกดาหาร	ภาคผนวก 1 (ค) ไฟล์ : รายงานการประชุมชาวบ้านครั้งที่ 5

2. กิจกรรมรณรงค์นอกพื้นที่

วัน / เดือน / ปี	กิจกรรม	หมายเหตุ
24 ธันวาคม 2545	รณรงค์หยุดแก้ไขปัญหามลพิษด้วยความรู้ ณ ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น	ภาคผนวก 2 (ก) ไฟล์ : รณรงค์หยุดใช้ความรุนแรง

รายงานการประชุมชาวบ้านครั้งที่ 4/2545
โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรณีป่าภูสีฐาน)
วันเสาร์ที่ 23 พฤศจิกายน 2545 เวลา 10.00 น.
ณ ศาลากลางหมู่บ้าน บ้านโนนปากก่อ

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	นายชวน ไชยพิศดา	เลขานุการ
2.	นายมีชัย คนเชื้อ	หัวหน้าฝ่ายป่าชุมชน
3.	นายนาง จิตรจักร์	ที่ปรึกษา
4.	นายจ้อย ถินพนา	ที่ปรึกษา
5.	นายมัย นรบุตร	ที่ปรึกษา
6.	นางสว่างจิตรา ราชคำ	รองประธาน
7.	นายนาง จิตรจักร์	ที่ปรึกษา
8.	นายสงวน ไชยพิศดา	กรรมการป่าชุมชน
9.	นายเลือน ศรีสุโพธิ์	ผู้ประสานงานกรณีป่าไม้
10.	นายจำรัส สุวรรณวงศ์	เลขานุการกองทุนออมทรัพย์
11.	นางสำเนา บุญยอม	สมาชิกชุมชน
12.	นางคำผิว ชีพจำเป็น	สมาชิกชุมชน
13.	นางสุรกานต์ ไชยพิศดา	หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน
14.	นางวันเพ็ญ ผายพันธ์	กรรมการแม่บ้าน
15.	นางนุ่น เพ็งวัน	กรรมการฝ่ายแม่บ้าน
16.	นางประนอม คนตรง	กรรมการฝ่ายแม่บ้าน
17.	นางจำปี สุวรรณวงศ์	ประธานกลุ่มออมทรัพย์
18.	นางอรัญญา เขียวเขย	สมาชิก
19.	นางสมควร ไชยชนะนิจ	เหรัญญิกกลุ่มออมทรัพย์
20.	ค.ญ.พรทิพย์ สายทอง	รองประธานกลุ่มเยาวชน
21.	นางลีทา แสงแก้ว	สมาชิก
22.	นายจำปี ความมัน	สมาชิก
23.	นายมานะ คำพันธุ์	ประธานกลุ่มเยาวชน
24.	นายเกียน พลอัม	ที่ปรึกษา
25.	นายฉลอง จันทร์ทิศ	กรรมการป่าชุมชน

26.	นางสมพร	โคตรมนต์	สมาชิก
27.	นายวิจิตร	สายทอง	กรรมการป่าชุมชน
28.	นายวินัส	อุทโท	หัวหน้าฝ่ายเกษตร
29.	นางเสงี่ยม	ผายพันธ์	สมาชิก
30.	นายสาธิต	ปรางเพชร	ผู้ช่วยนักวิจัย

วาระการประชุม

1. เรื่องเพื่อทราบ

1.1 รายงานการไปร่วมกิจกรรม

1.1.1 การเข้าร่วมเวทีวิชาการ "การจัดการน้ำ" และการรณรงค์คัดค้านการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยชุมคำ-ห้วยที ที่อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

1.1.2 การเข้าร่วมสัมมนา "ทิศทางการจัดการป่าของประชาชน" ที่จังหวัดขอนแก่น

1.1.3 การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนสรุปบทเรียน "เชื่อนแก่งเสือเต้น" ที่อำเภอสอง จังหวัดแพร่

1.1.4 การเข้าร่วมเวทีเวทีสัมมนา "บทบาทหญิง-ชาย ในการจัดการทรัพยากร

2. เรื่องพิจารณา

1.2.1 ประเมินสถานการณ์บ้านในป่า

1.2.2 ปัญหาในการสร้างแกนนำ

1.2.3 การวางแผนงานเกษตร

3. เรื่องอื่นๆ ถ้ามี

เริ่มประชุม 10.00 น.

รายละเอียดการประชุม

1. เรื่องเพื่อทราบ

1.1 การไปร่วมกิจกรรม

1.1.1 การเข้าร่วมเวทีวิชาการ "การจัดการน้ำ" และการรณรงค์คัดค้านการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยชุมคำ-ห้วยที ที่อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จัดโดยเครือข่ายองค์กรชาวบ้านป่าไม้ที่ดินอีสาน ร่วมกับเครือข่ายป่าคงชุมคำ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นเวทีในการหนุนเสริมการเคลื่อนไหวประเด็นการจัดการน้ำโดยชุมชนและคัดค้านระบบการจัดการน้ำขนาดใหญ่ที่ไม่มีส่วนร่วมของชุมชนและทำลายวิถีชีวิตชุมชนของคนลุ่มน้ำ และ

เป็นการจัดกิจกรรมหนุนเสริมกันในเครือข่ายองค์กรชาวบ้านป่าไม้ที่อีสาน โดย มีรูปแบบงาน คือ 1. เป็นเวทีเสวนาเรื่องนโยบายการจัดการน้ำ ซึ่งมีสาระ สัมพันธ์ ดังนี้ คือ ที่ผ่านมารัฐบาลได้ออกกฎหมายรวบอำนาจในการจัดการ ทรัพยากร เช่น ที่ดิน ผ่านกฎหมายที่ดิน และป่าไม้ ผ่านกฎหมายป่าหลาย ๆ ฉบับ ที่บังคับใช้อยู่และส่วนใหญ่มีเนื้อหาขัดรัฐธรรมนูญเพราะกีดกันการมีส่วนร่วมของประชาชน และขณะนี้รัฐกำลังออกกฎหมายเพื่อผูกขาดอำนาจในการ จัดการน้ำ เนื่องจากเงื่อนไขของการที่รัฐบาลเราไปกู้เงิน ADB (ธนาคารเพื่อ การพัฒนาแห่งเอเชีย) เพื่อมาปรับโครงสร้างทางเกษตร เช่น การทำระบบ ชลประทาน หรือการส่งน้ำต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาหลักของกฎหมายน้ำคือ น้ำทุกแห่ง ทั้งใน นา ในห้วย ในแม่น้ำ ในดิน หรือแม้กระทั่งบนฟ้าเป็นของรัฐทั้งหมด รัฐ มีอำนาจที่จะทำโครงการอะไรหรือจัดสรรให้ใคร ซึ่งต่อไปการใช้น้ำจะมีการตั้ง คณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อจัดสรรน้ำ ซึ่งทิศทางข้างหน้าจะมีการจัดสรรน้ำที่คำนึง ถึงความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ มากที่สุด เช่น จะมีการเปรียบเทียบระหว่างที่ เกษตรกรทำนาใช้น้ำแล้วผลิตกับภาคอุตสาหกรรมอะไรสักอย่าง เช่น โรงงานน้ำ ตาล ว่าหากใช้น้ำเท่ากันใครจะสามารถสร้างมูลค่าได้มากกว่า ซึ่งฝ่ายนั้นอาจ ได้พิจารณาให้ใช้น้ำ เช่น การ ออกประกาศให้ชาวนาภาคกลางงดทำนาปรัง เนื่องจากแย่งน้ำกับภาคการผลิตอื่นๆ

และมีการเดินรณรงค์ที่อำเภอตระการพืชผล และได้ประชุมร่วมกับนาย อำเภอตระการพืชผล และตกลงว่าหากจะมีการสร้างอะไรก็ต้องตามความเห็น ประชาชนก่อน โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประมาณ 150 คน

1.1.2 การเข้าร่วมสัมมนา "ทิศทางการจัดการป่าของประชาชน ที่ ศูนย์ สาธารณะสุขมูลฐานจังหวัดขอนแก่น จัดโดยเครือข่ายองค์กรชาวบ้านป่าไม้ที่ ดินอีสาน มีผู้เข้าร่วมประมาณ 70 คน โดยจัดเป็นเวทีคู่ขนานกับการประชุม เชิงปฏิบัติการ "การแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่า" ซึ่งทางกระทรวงเกษตรและส หกรณ์จัดที่กรุงเทพฯ ในวันเดียวกัน (แต่ต่อมาเดือนไม่มีกำหนด) ซึ่งเป็นเวที แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนในการจัดการป่า โดยมี วิทยากร คือ อาจารย์เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ จากศูนย์ฝึกอบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งชาติภาค เอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีเนื้อหาโดยรวมคือ มีมุมมองในการจัดการป่าของภาครัฐ ยังคงมองว่าชาวบ้านเป็นผู้บุกรุก และทำลายป่า รัฐยังคงมุ่งการจัดการป่าเพื่อ การอนุรักษ์โดยการใช้กฎหมายและกลไกราชการเป็นเครื่องมือในการจัดการป่า โดยไม่ยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังเหตุได้จากการที่ พ.ร.บ. ป่าชุมชน ถูกแก้ไขจนบิดเบือนเจตนารมณ์ กำหนดให้ทำป่าชุมชนได้เพียงในป่าที่ไม่ ใช่อปารักษ์ ทั้งที่ทางนโยบายรัฐมีแนวโน้มที่ชัดเจนในการเร่งประกาศพื้นที่

ป้อนุรักษ์เพิ่มเติม ดังนั้นทางฝ่ายชุมชนที่จัดการป่ายหรือกำลังที่จะเริ่มจัดการป่า ต้องร่วมกันดำเนินการต่อไปและประสานกันเป็นเครือข่ายให้เหนียวแน่นขึ้น แม้ว่าสถานการณ์ทางกฎหมายจะเป็นอย่างไรก็ตาม.....

1.1.3 การเข้าร่วมแลกเปลี่ยนสรุปบทเรียน "เชื่อนแก่งเสือเต้น" ที่อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ซึ่งจัดโดยเครือข่ายชาวบ้านคัดค้านการสร้างเขื่อนแก่งเสือเต้น ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประมาณ 60 คน โดยมีการแลกเปลี่ยนสรุปการทำงานที่ผ่านมาของการคัดค้านการสร้างเขื่อน โดยมีจุดเด่นคือการสร้างการมีส่วนร่วมจากเยาวชนในชุมชนในการต่อสู้ และการร่วมกันในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน และมีจุดอ่อนคือการร่วมมือในการสร้างการเรียนรู้การต่อสู้จำกัดเฉพาะในวงแกนนำ สมาชิกสนใจงานส่วนตัวจะร่วมแต่กิจกรรมที่ มีการเคลื่อนไหวกับภายนอก ซึ่งก่อให้เกิดความห่างเหินระหว่างแกนนำกับชาวบ้านทั่วไป และในช่วงนี้ติดต่อกับรัฐบาลที่เข้มแข็ง มีนโยบายสาธารณะเป็นแบบประชานิยม และพยายามสร้างภาพให้คนส่วนใหญ่เห็นว่าตัวรัฐบาลดีมีความจริงใจแก้ไขปัญหา และอ้างเหตุผลข้างเดียวในการสร้างความชอบธรรมในการที่จะสร้างเขื่อนอีก รวมทั้งรัฐบาลหยิบยกเอาสถานการณ์น้ำท่วม ซึ่งเป็นเหตุการณ์เฉพาะหน้ามาสร้างกระแสความจำเป็นในการสร้างเขื่อน ทางชาวบ้านเองก็ต้องเน้นงานการสร้างการเรียนรู้กันเองและการรณรงค์ต่อสาธารณะมากขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูล และตอบโต้ข้ออ้างของทางฝ่ายรัฐ ซึ่งขณะนี้เรามีเครือข่ายคนจนที่ประสานร่วมมือหนุนเสริมกัน ก็ต้องพยายามเกาะเกี่ยวประสานกันไว้ ทำทั้งกิจกรรมภายในชุมชน และกิจกรรมกับเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งในขบวนการประชาชน

1.1.4 การเข้าร่วมเวทีเวทีสัมมนา "บทบาทหญิง-ชาย ในการจัดการทรัพยากร" ซึ่งจัดขึ้นที่ อาคารไทบ้านบ้านดอนแดง มีผู้เข้าร่วมจากเครือข่ายองค์กรชาวบ้าน ในภาค ประมาณ 60 คน โดยมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเรื่องความเป็นผู้หญิงผู้ชาย ซึ่งในอดีตสังคมก็ค้ำกันการมีส่วนร่วมหรือการมีบทบาทของฝ่ายหญิง เช่นไม่ให้ทำครัว ไม่ให้เข้าโรงเรียน เป็นต้น และมีภาคีที่แบ่งแยกลดทอนความสำคัญของฝ่ายหญิง เช่น ผู้ชายช้างเท้าหน้า ผู้หญิงช้างเท้าหลัง เป็นต้น ซึ่งแท้จริงนั้นความแตกต่างกันเป็นหญิงเป็นชาย เป็นเรื่องธรรมชาติที่เลือกไม่ได้ และฝ่ายหญิงกับฝ่ายชาย อาจมีความแตกต่างกันทางร่างกาย ซึ่งที่แท้จริงนั้นงานทุกอย่างที่ผู้ชายทำได้ผู้หญิงก็สามารถทำได้ หรือบางอย่างอาจทำได้ดีกว่าก็มี หรือด้อยกว่าบ้างก็มี เป็นเรื่องของโอกาสให้โอกาสกัน ซึ่งในการทำงานต้องเคารพการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2. เรื่องพิจารณา

2.1 ประเมินสถานการณ์บ้านในบ้าน

2.1.1 ในช่วงนี้คนที่ไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้ 12 ครอบครัวเนื่องจากไปทำงานที่กรุงเทพฯ ซึ่งหากชาวบ้านไปหางานรับจ้างที่อื่นมากขึ้นก็จะมีใครอยู่ทำกิจกรรมในชุมชนเนื่องจากชุมชนเราอยู่ในช่วงการที่จะต้องสร้างระบบในการอยู่ร่วมกัน

2.1.2 มีกระแสข่าวว่าทางราชการจะจัด ที่รองรับแห่งใหม่เนื่องจากที่บริเวณห้วยไผ่ - ห้วยยาง ไม่เพียงพอ โดยกำลังจะดำเนินการที่บริเวณบ้านแก่งแค้ เนื่องจากมีกระแสว่า ที่ทางชาวบ้านโนนปากก่อไม่ยอมเคลื่อนย้ายเนื่องจากไม่ชอบพอกับกลุ่มชาวบ้านที่อยู่ที่รองรับเดิม (บริเวณห้วยไผ่ - ห้วยยาง) และขัดแย้งกับแกนนำที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดที่รองรับ หากจัดที่แก่งแค้ชาวบ้านอาจยอมอพยพ ซึ่งเขาบอกว่าทางบ้านโนนปากก่อไปต่อรองกับเขาที่จะอพยพ 20 ครอบครัว และร่วมกันวิเคราะห์ ข่าวนี้นี้ได้เป็น 3 แนวทาง คือ 1. อาจมีชาวบ้านโนนปากก่อพูดจริงแต่อาจพูดเล่น 2. อาจเป็นการปล่อยข่าวเพื่อทำลายความไว้วางใจกันของชาวบ้าน ดังนั้นชาวบ้านต้องรู้ให้เท่าทัน

2.2 ปัญหาในการสร้างแกนนำ

บ้านโนนปากก่อมีการเคลื่อนไหวต่อสู้มาหลายแบบ ทั้งสู้กันแบบพึ่งตนเองลำพังและร่วมกับองค์กรต่างๆ แต่ในช่วงหลังขาดแกนนำในการผลักดันและขับเคลื่อนกิจกรรมของชุมชน ตอนนี้มีอาสาสมัครชาวบ้านทำงาน 2 คน แต่คู่คล้ายต้องรับภาระมากและขาดการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากชาวบ้าน ซึ่งการทำงานนั้นต้องมีคนที่คอยนำ เป็นตัวหลักในการผลักดันและที่สำคัญต้องมีพวก มีทีม เนื่องจากชาวบ้านเองต้องสามารถนำเสนอปัญหาตัวเองได้ จะให้คนอื่นพูดแทนตลอดไม่ได้ หลังจากนั้นชาวบ้านช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาการซึ่งสรุปได้ดังนี้ 1. มีปัญหาเรื่องปากท้องและความรับผิดชอบในครอบครัวจึงมีเวลาให้ส่วนรวมน้อย 2. มีคนอื่นมาทำแทน (ที่ปรึกษา) ชาวบ้านรู้สึกว่าจะหากไม่ทำก็มีคนทำอยู่แล้ว 3. ในระหว่างคนในชุมชนเอง ขาดการยอมรับกันเนื่องจากและเกี่ยงกัน (นิ่งกัน) กลัวคนอื่นได้ดีกว่า หรือกลัวคนอื่นได้เท่า (หย่านได้สิ้น, หย่านได้ช้า) และ 4. คือการขาดความรู้และความมั่นใจ ส่วนวันนี้เป็นการพูดคุยกันให้เห็นปัญหาและตระหนักร่วมกันว่าสิ่งนี้ต้องหาทางแก้ไข และคนรุ่นใหม่ที่ยังหนุ่มก็ต้องช่วยกัน ส่วนคนเฒ่าที่ผ่านประสบการณ์มากก็ต้องช่วยกันสร้างโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้ค่อยๆสร้างความรับผิดชอบ

2.3 การวางแผนงานเกษตร

หลังจากที่กลับจากการไปดูงานเรื่องการทำเกษตรกรรมยั่งยืน และ ขณะนี้ชาวบ้านก็ได้มีการเริ่มโครงการส่วนตัวบ้างแล้ว เช่น การปั่นฝ้าย การ เลี้ยงปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติโดยการปั่นฝ้ายเล็ก และมีการทำโรงเพาะชำ ขนาดเล็กของแต่ละครัวเรือนเพื่อทดลองเพาะพันธุ์พืช หรือการปักพื้นที่ป่าที่ ไปขุดเบียดต้นเล็กๆมาใส่ถุงดูแลไว้ ซึ่งครั้งนี้ได้มาคัดกลุ่มเกษตรกรที่จะเริ่มต้น นำร่องการทำอย่างจริงจัง ซึ่งได้กลุ่มเริ่มต้น ในปีแรก 16 ครัวเรือน โดยมีตัวชี้ วัดคือ เริ่มทำเกษตรยั่งยืนในพื้นที่ 2 ไร่ และจะปลูกพืชอย่างน้อย 24 ชนิด และ จะทำปุ๋ยใช้เอง และในปีที่ 2 คาดว่าจะสามารถขยายพื้นที่ได้อีก คนละ 2 ไร่ และจะกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นอีกอย่างน้อย 14 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 2 ไร่ และจะมีการพัฒนาทักษะในการขยายพันธุ์พืช และคิดว่าในช่วงหลังปีใหม่จะมี การทำปุ๋ยหมักเตรียมไว้ใช้ในช่วงการผลิตปีหน้า โดยให้ทางหัวหน้าฝ่ายเกษตร ไปหาสมาชิก ที่สนใจและประเมินต้นทุน และแหล่งที่จะหาวัตถุดิบประกอบการ ทำปุ๋ย แล้วค่อยมาคุยกันใหม่

3.เรื่องอื่น ๆ ถ้ามี ไม่มี

ปิดประชุมเวลา 16.40 น.

สาร ปรางเพชร
บันทึก / พิมพ์

รายงานการจัดประชุมวิเคราะห์ชุมชน (นอกสถานที่)

วันอาทิตย์ที่ 8 ธันวาคม 2545

ณ อาศรมไถบ้านคอนแดง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ผู้เข้าร่วม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	นายชวน ไชยปัดดา	เลขานุการชุมชน / อาสาฯวิจัย
2.	นางสมควร ไชยอะนิจ	เหรียญกฐนกลุ่มออมทรัพย์
3.	นายคำสน อินไชยา	รองประธานชุมชน / อาสาฯวิจัย
4.	นางทองลม อุทโท	รองประธานกองทุนฯ
5.	นางประนอม คนตรง	กรรมการฝ่ายแม่บ้าน
6.	นางมฤดี วันเสีหา	สมาชิกชุมชน
7.	นางวันเพ็ญ ผายพันธ์	กรรมการแม่บ้าน
8.	นายฝ้าย คนเชื้อ	หัวหน้าฝ่ายป่าชุมชน / อาสาฯวิจัย
9.	นางสุรกานต์ ไชยปัดดา	หัวหน้ากลุ่มแม่บ้าน
10.	นางสว่างจิตรา ราชคำ	รองประธานชุมชน / อาสาฯวิจัย
11.	นายจรัส สุวรรณวงษ์	เลขานุการกองทุนออมทรัพย์
12.	นายพงษ์ศักดิ์ อินไชยา	กรรมการกองทุนฯ / อาสาฯวิจัย
13.	นางสงกรานต์ กุป้า	สมาชิกชุมชน
14.	นางจำปี สุวรรณวงษ์	ประธานกองทุนฯ
15.	นายสงวน ไชยปัดดา	กรรมการป่าชุมชน
16.	นายวินัส อุทโท	หัวหน้าฝ่ายเกษตร
17.	นางเสงี่ยม ผายพันธ์	สมาชิก
18.	นายปิ ความมัน	สมาชิกชุมชน
19.	นายเกียน พลอัม	สมาชิกชุมชน
20.	นายฉลอง จันทรทิต	กรรมการป่าชุมชน
21.	นายนาจ จิตรจักร	ที่ปรึกษา
22.	นางนุณ เพ็งวัน	กรรมการฝ่ายแม่บ้าน
23.	นายมานะ คำพันธ์	ประธานกลุ่มเยาวชน
24.	นางคำผิว ชีพจำเป็น	สมาชิกชุมชน

25.	นายเทอดเกียรติ	กินยัง	ชาวบ้านบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี
26.	นางสาว	คนชัยัน	ชาวบ้านบ้านแมด อำเภอคำชะอี
27.	นายวิชัย	เพ็ชร์โต	ชาวบ้านบ้านแก่งนาง อำเภอดงหลวง
28.	นางทองเพชร	สิมมาวงศ์	ชาวบ้านบ้านแก่งนาง อำเภอดงหลวง
29.	นางทอง	ปะหา	ชาวบ้านบ้านแก่งนาง อำเภอดงหลวง
30.	นายสาธ	ปรางเพชร	ผู้ช่วยนักวิจัย
31.	นายเลื่อน	ศรีสุโพธิ์	ผู้ประสานงานกรณีป่าไม้

ประเด็น

1. การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน
2. จุดอ่อนจุดแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากร
3. แนวทางร่วมในการขับเคลื่อนชุมชน

สรุปรายละเอียด

1. ปัญหาของชุมชน

1.1 ผลกระทบจากนโยบายการจัดการป่าของรัฐที่ไม่ยอมรับให้ชาวบ้านอยู่อาศัยทำกินและหากินพึ่งพาป่าและจะอพยพชุมชนออกจากป่า

1.2 ทางราชการไม่ยอมรับให้เป็นหมู่บ้านทางการจึงไม่มีโอกาสในการเข้าถึงการสนับสนุนเรื่องต่างๆ จากรัฐ เช่น การศึกษาเด็กและเยาวชน การพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน งบประมาณส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

1.3 เรื่องการศึกษาของเด็ก ครูสอนเด็กอ่านไม่ค่อยออกเขียนไม่ค่อยได้แม้เรียนอยู่ชั้น ป.6 เนื่องจากครูที่มาสอนมาไม่ค่อยต่อเนื่อง

1.4 เรื่องรายได้และการทำมาหากิน ถูกจำกัดการทำกินบางอย่างเนื่องจากต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการอยู่อาศัย มีคนไปรับจ้างข้างนอกชุมชน

1.5 การไม่มีเงินทุนในการทำเกษตร

1.6 การคมนาคมลำบาก

1.7 การรวมกลุ่มทำกิจกรรมชาวบ้านบางส่วนไม่ค่อยร่วมมือ

2. จุดแข็ง

2.1 ยังสามารถ ยืนยันการอยู่อาศัยทำกินและพึ่งพาป่าเพื่อยังชีพได้

2.2 มีฐานทรัพยากรที่สมบูรณ์ หายู่หากินได้ง่ายแม้ไม่มีเงินก็อยู่ได้หากได้ทำนามีข้าวกิน

2.3 คนในชุมชนรวมตัวสามัคคีกันดีได้ในยามที่มีภัยร่วมกัน เช่น จากการรุกไล่ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้

2.4 อยู่ห่างไกลชุมชนใหญ่จึงสงบ อากาศบริสุทธิ์

2.5 ได้กินอาหารที่ไม่มีสารพิษไม่ได้เจ็บไข้อย่อยไม่ต้องเสียเงินค่ารักษาพยาบาล

2.6 ได้มีโอกาสในการเรียนรู้สังคม

3. จุดอ่อน

3.1 ทางกายภาพดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อจะอพยพออกจากป่า จึงต้องเคลื่อนไหวต่อสู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งกระทบต่อการทำมาหากิน

3.2 อยู่ห่างไกลตลาดมีต้นทุนค่าขนส่งสูง

3.3 ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเชิงพัฒนาไม่ตื่นักขึ้นอยู่กับช่วงการทำมาหากิน

3.4 ชาวบ้านมีวัฒนธรรมฝังรากเรื่องกลัวเสียเปรียบกัน (ย่านผู้นอนได้สัน) ซึ่งเป็นการขัดขวางวัฒนธรรมการเสียสละ

3.5 ชาวบ้านมีรายได้ที่เป็นตัวเงินต่ำจึงมีปัญหาในการทำกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณเป็นเงิน

3.6 ขาดแนวร่วมในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ประสบปัญหาเหมือนกัน เช่น องค์การปกครองท้องถิ่น ชาวบ้านทั่วไป

บ้านแก่งนาง

1. ปัญหาของชุมชน

1.1 ไม่มีที่ดินทำกินเนื่องจากถูกจัดแบ่งรองรับการอพยพที่ที่ดินทำกินหมด

1.2 ต้องทำงานรับจ้างเขาไม่มีความมั่นคงในชีวิต

2. จุดแข็ง

2.1 ยังสามารถรวมกลุ่มกันได้แม้จะเป็นไม่ ถึง 10 ครอบครัว

3. จุดอ่อน

3.1 ไม่สามารถพึ่งตนเองได้เนื่องจากไม่มีที่ดินทำกิน

3.2 เป็นคนส่วนน้อยในชุมชนที่ได้รับผลกระทบ

3.3 ขาดแนวร่วมในการช่วยผลักดัน

กลุ่มตำบลบ้านเหล่า อำเภอคำชะอี

1.ปัญหาของชุมชน

- 1.1 ถูกผลักดันออกจากพื้นที่ทำกินเนื่องจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐานประกาศทับ
- 1.2 ไม่มีหลักประกันความมั่นคงในการใช้ประโยชน์ฟุ้งฟิงจากป่า เนื่องจากบางช่วงเจ้าหน้าที่ป่าไม่มีความเข้มงวด บางช่วงก็มีการผ่อนผัน

2.จุดแข็ง

- 2.1 มีกลุ่มที่รวมกันได้เล็กๆ

3.จุดอ่อน

- 3.1 เนื่องจากถูกผลักดันออกจากที่ทำกินหลายปีแล้ว (ตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2535) จึงยากที่จะต่อรองกับรัฐและคนที่รับผลกระทบกระจายไปหลายที่หลายทางไม่เหมือนช่วงที่ได้ถูกกระทำใหม่ๆ
- 3.2 มีความขัดแย้งกับหน่วยงานรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและไม่มีความร่วมมือกัน

แนวทางร่วมในการขับเคลื่อนชุมชน

1. มีเวทีในการพบปะแลกเปลี่ยนกันระหว่างบ้าน เช่น การประชุมสัจจกร ไปติดตามข้อมูลและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กัน
2. การพูดคุยอธิบายกับคนอื่น ๆ ให้เข้าใจถึงปัญหาของเรา
3. การหนุนช่วยกันในการต่อสู้เนื่องจากคนเรามีน้อยต้องสามัคคีกันสร้างเครือข่าย

สารว ปรางเพชร บ้านทีก

รายงานการประชุมชาวบ้านครั้งที่ 5/2545
โครงการสิทธิชุมชนศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรณีป่าภูสีฐาน)
วันจันทร์ที่ 23 ธันวาคม 2545
ณ ศาลากลางหมู่บ้าน บ้านโนนปากก่อ

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	นายเลิม ชองศิริ	ประธานชุมชน
2.	นายสุ่ม ราชคำ	สมาชิกชุมชน
3.	นายวินัส อุตโท	กรรมการฝ่ายเกษตร
4.	นายจ้อย กินพนา	กรรมการฝ่ายตรวจสอบ
5.	นายจำรัส สุวรรณวงษ์	กรรมการกองทุนฯฝ่ายบัญชี
6.	นายฝ้าย คนชื่อ	กรรมการฝ่ายป่าชุมชน
7.	นางวันเพ็ญ โชติวงษ์	สมาชิกชุมชน
8.	นางทองถม อุตโท	รองประธานกองทุนฯ
9.	นางสำราญ จำปาแดง	สมาชิกชุมชน
10.	นางนูน เพ็งวัน	สมาชิกชุมชน
11.	นางสว่างจิตร์ ราชคำ	รองประธานชุมชน
12.	นางคำผิว ชีพจำเป็น	สมาชิกชุมชน
13.	นางสมควร ไชยชนะใจ	กรรมการกองทุนฯฝ่าย เหรียญกษาปณ์
14.	นางคำมก ศรีหาตา	สมาชิกชุมชน
15.	นางโกสิน พลดี	สมาชิกชุมชน
16.	นางสำนาก บุญยอม	สมาชิกชุมชน
17.	นางจำปี สุวรรณวงษ์	ประธานกองทุนฯ
18.	นางเสงี่ยม ผิวผ่อง	สมาชิกชุมชน
19.	นางประมวล จิตจักร	สมาชิกชุมชน
20.	นางมณฑิลา วันสีทา	สมาชิกชุมชน
21.	นางสมควร ไชยปัตตา	สมาชิกชุมชน
22.	นายสายุทธ์ พลอัม	สมาชิกชุมชน
23.	นายชวน ไชยปัตตา	เลขานุการชุมชน
24.	นายมานะ คำพันธ์	ประธานกลุ่มเยาวชน

25.	นายคำสน	อินโชยา	รองประธานชุมชน
26.	นางสุรกานต์	ไชยปัดดา	ประธานกลุ่มแม่บ้าน
27.	นายเกียน	พลอัม	ฝ่ายที่ปรึกษา
28.	นายปี	ความมัน	กรรมการฝ่ายตรวจสอบ
29.	นางสีหา	แสงแก้ว	สมาชิกชุมชน
30.	นางมณฑุณี	วันสีหา	สมาชิกชุมชน
31.	นางสมพร	พลลือ	สมาชิกชุมชน
32.	นางนงคราญ	ภูปา	สมาชิกชุมชน
33.	ค.ญ.พรทิพย์	สายทอง	รองประธานกลุ่มเยาวชน
34.	นายพงษ์ศักดิ์	อินโชยา	กรรมการกองทุนฯ
35.	นายสาธ	ปรางเพชร	ผู้ช่วยนักวิจัย
36.	นายเลื่อน	ศรีสุโพธิ์	ผู้ประสานงานกรณีป่าไม้

วาระการประชุม

1. เรื่องเพื่อทราบ

1.1 แจ้งการไปเข้าร่วมกิจกรรม

1.1.1 งานบุญกุ่มข้าวใหญ่ด้านภัยโปแตส ที่จังหวัดอุดรธานี

1.1.2 งานเสวนาการปฏิรูปที่ดิน ที่กรุงเทพฯ

1.1.3 งานสรุปบทเรียนองค์กรชาวบ้านป่าไม้ที่ดินอีสาน

1.1.4 เรื่องสถานการณ์การใช้ความรุนแรงเข้าสู่ลายการชุมนุมของชาวบ้านกลุ่ม

คัดค้านการวางท่อส่งก๊าซไทย-มาเลย์ เมื่อคืนวันที่ 20 ธันวาคม ที่ผ่านมา

2. เรื่องพิจารณา

2.1 ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาขอข้อมูลบ้านเราและอยากเข้ามาปักแนวเขตที่ทำกิน

2.2 การนับจำนวนครัวเรือนในชุมชน

2.3 การจัดการกรณีที่ดินสมาชิกในชุมชนละทิ้งไม่ทำประโยชน์เกิน 1 ปี

2.4 การประเมินอาสาสมัครชาวบ้าน

2.5 การรณรงค์การไม่ใช้ความรุนแรง

3. เรื่องอื่นๆ ถ้ามี

3.1 งานบุญบ้านเรา

เริ่มประชุมเวลา 10.00 น.

รายละเอียดการประชุม

1. เรื่องเพื่อทราบ

1.1 แจ้งการไปเข้าร่วมกิจกรรม

1.1.1 งานบุญกุ่มข้าวใหญ่ด้านท้ายโปรแตส ที่จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ 22 ธันวาคมที่ผ่านมาทางบ้านเราได้ไปร่วมงานบุญกุ่มข้าวใหญ่ ที่กลุ่มชาวบ้านคัดค้าน การสัมปทานขุดเจาะเกลือโปรแตส จังหวัดอุดรธานี ซึ่งในงานมีทางพิธีกรรมทางสงฆ์ และเวทีรณรงค์แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความคิดเห็น ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประมาณ 500 คน โดยได้ข้าวเปลือกจำนวนมาก ชาวบ้านกลุ่มดังกล่าว จะนำไปขายเพื่อจัดซื้อ เครื่องส่งสัญญาณวิทยุเพื่อใช้ประกอบกิจกรรมวิทยุชุมชน ซึ่งงานบุญที่มีลักษณะดังกล่าวถือเป็นวิธีการระดมอย่างหนึ่งของชุมชน

1.1.2 งานเสวนาการปฏิรูปที่ดิน ที่กรุงเทพฯ ได้จัดให้มีขึ้นที่อาคารคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน โดยเป็นเวทีเสวนา พูดถึงสถานการณ์ที่ดินในประเทศไทย ซึ่งตกอยู่ในมือของนักการเมือง นายทุนใหญ่ และธนาคารต่างๆ ผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้ผลิต ในขณะที่เกษตรกรไร้ที่ดินทำกินหรือมีไม่พอกิน ซึ่งขณะนี้ทางราชการโดย ส.ป.ก. กำลังดำเนินการแก้ไขกฎหมายปฏิรูปที่ดิน แต่ก็ไม่ได้เน้นการเอาที่ดินในมือของนักการเมือง ของนายทุนมากระจายให้กับเกษตรกรอย่างแท้จริง และไม่มีรัฐบาลไหนที่มีความกล้า และจริงจังในการทำเรื่องที่มีประโยชน์กับคนยากคนจน เนื่องจากการปฏิรูปที่ดินถือ เป็นการสร้างความเท่าเทียม ความเสมอภาคในสังคม เป็นการสร้างโอกาสให้กับคนจนอย่างแท้จริง ซึ่งจากนโยบายของรัฐบาลที่จะแปลงสิทธิในที่ดินเป็นทุนนั้น หากไม่มี มาตรการอื่นมาสนับสนุนเกษตรกรเพิ่มเติมก็อาจมีความเสี่ยงนำไปสู่การหลุดมือในที่ดิน จากเกษตรกรอีกเช่นเดิม ถึงแม้ว่าทางรัฐบาลจะเอางบประมาณมาตั้งกองทุนที่ดิน เพื่อใช้เป็นกองทุนในการรับซื้อที่ดินคืนจากนายทุน แต่ในระยะต้นเสี่ยงต่อการฟอกที่ ดิน เพราะมีกลุ่มที่ใกล้ชิดนโยบายรัฐ ที่ถือครองที่ดิน ส.ป.ก. อยู่จำนวนมากจะถือ โอกาสสร้างกำไร ด้วยการนำที่ดินที่ครอบครองไว้มาปล่อยได้ราคา เพราะถึงแม้ กฎหมายจะมีมาตรการการจำกัดการถือครองแต่สำหรับเมืองไทย ราชการซึ่งเป็นกลไก ในการปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบต่างๆมีการฉ้อฉลทั้งระบบ ยากแก่การตรวจ สอบ และไม่มีมาตรการอื่นที่มาช่วยในการกระจายการถือครองที่ดิน เช่นการเก็บภาษี ในอัตราก้าวหน้ากับผู้ที่ถือครองที่ดินไว้จำนวนมาก หรือถือครองไว้ไม่ทำประโยชน์ ฉะนั้นทางภาคประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปที่ดิน หรือการตรวจสอบการ ได้มาของที่ดิน และการออกเอกสารที่ดินที่ผิดกฎหมายต่างๆ.....

1.1.3 งานสรุปบทเรียนองค์กรชาวบ้านป่าไม้ที่ดินอีสาน จากเดิมที่จะจัดในวัน ที่ 25 - 26 ธันวาคมนี้ เลื่อนไปไม่มีกำหนด เนื่องจากเกิดสถานการณ์ที่ สงขลา และ จะ มีการประสานมาภายหลัง

1.1.4 เรื่องสถานการณ์การใช้ความรุนแรง เข้าสลายการชุมนุมของชาวบ้าน
กลุ่มคัดค้านการวางท่อส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย เมื่อคืนวันที่ 20 ธันวาคม ที่ผ่านมา จากการ
ที่การที่พี่น้องชาวปักษ์ใต้ที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา (กรณีการคัดค้านการวางท่อส่ง
ก๊าซไทย-มาเลเซีย) ร่วมกันชุมนุมที่อำเภอหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2545 เพื่อ
ต้องการยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นบุคคลที่มีอำนาจปกครองบริหารประเทศ
ในโอกาสที่นายกรัฐมนตรีจะเดินทางมาประชุม คร.ม.สัญจร เพื่อแสดงให้เห็นรัฐบาลและ
สังคมรับรู้ถึงความคิดและความรู้สึก ให้ผู้มีอำนาจได้มีโอกาสเรียนรู้เสียงของคน
ในท้องถิ่น เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอน เป็นที่หาอยู่
หากิน เป็นแผ่นดินพ่อแม่แผ่นดินแม่ของเรา ก่อนที่จะคิดสร้างหรือทำอะไรที่มีผลกระทบ
ต่อวิถีชีวิตของประชาชนนั้น ต้องผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถือเป็นการใช้
สิทธิขั้นพื้นฐานอันพึงมีตามรัฐธรรมนูญในประเทศซึ่งปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย
แต่หากพฤติกรรมป่าเถื่อน ลุอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้การนำของรัฐบาลนาย
ทักษิณ ได้ใช้กำลังและอาวุธเข้าทำร้าย จุดกระชากลากไถจับกุมประชาชนเพื่อสลาย
การชุมนุม จุดคว้าไม้เว้นแม้แต่ผู้หญิงที่มีสองมือเปล่าท่ามกลางน้ำตา เสียงหวีดร้อง
และอาการที่ขาดวัน เป็นความหดหู่ยับยั้งและสาบสูญอย่างที่สุด ที่จะมีเฉพาะรัฐ
บาลทรราชย์เท่านั้นที่ทำได้ ซึ่งล่าสุดทางตำรวจจับผู้ต้องหาไป 12 คน ซึ่งเป็น NGOs
เนื่องจากทางรัฐบาลทักษิณต้องการแยกชาวบ้านออกจาก NGOs ไม่ให้ชาวบ้านมีที่
ปรึกษา ทั้งที่ทางรัฐบาลเองมีที่ปรึกษาครบถ้วน มากกว่าชาวบ้านหลาย
เท่า.....

2.เรื่องพิจารณา

2.1 ทางเจ้าหน้าที่ป่าไม้มาขอข้อมูลบ้านเราและอยากเข้ามาปักแนวเขตที่ทำกิน มีข้อ
สรุปว่าหากต่อไปใครมาขอข้อมูลแม้ว่าจะทราบหรือไม่ก็ตาม ต้องนำมาปรึกษาหารือที่ประชุม
ก่อนเพราะข้อมูลบางตัวยังไม่นิ่งและยังไม่แน่นอน แต่ที่ให้ไปแล้วไม่เป็นไร ไม่ต้องโทษกัน
ส่วนการกันเขตนั้น ทางเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจะมากันตามมติ 30 มิถุนายน 2541 ซึ่งทางบ้าน
เราไม่เห็นด้วยกับแนวทางและมาตรการการแก้ไขปัญหาตามหลักเกณฑ์ การพิสูจน์สิทธิ ตาม
มติตัวนี้ ที่ให้ใช้ภาพถ่ายทางอากาศ หรือภาพถ่ายดาวเทียม โดยดูว่าชาวบ้านอยู่มาก่อนวัน
สงวนหวงห้ามเป็นพื้นที่ป่าไม้ครั้งแรกหรือไม่ และถึงแม้พิสูจน์ได้ว่าอยู่มาก่อนแต่หากเป็นพื้นที่
ต้นน้ำก็ต้องอพยพออกอยู่ดี แต่หากทางเจ้าหน้าที่กลับันที่กว่าไม่ได้กันเขตตามมติ 30
มิถุนายน ทางชาวบ้านก็ยินดีกันเขตร่วม

2.2 การนับจำนวนครัวเรือนในชุมชน ให้ใช้หลักเกณฑ์ในการนับเหมือนเดิมคือ คนที่มี
ครอบครัวแล้วนับเป็นหนึ่งครอบครัว หากใครหย่าร้างเลิกกันภายหลัง ก็ให้นับเป็นครอบครัว
เช่นเดิม หรือหากใครออกเรือนแต่งงานกันก็นับเพิ่มเป็น ครอบครัว และที่สำคัญก็ต้องเป็นคนที่มี
หลักแหล่งอยู่ที่นี่.....

2.3 การจัดการกรณีสมาชิกในชุมชนละทิ้งไม่ทำประโยชน์เกิน 1 ปี มีสมาชิกจำนวน 4 รายที่ครอบครองที่ดินละทิ้งไม่ทำประโยชน์หนึ่งปี คือ

1. นายจรัส ภูเจตฉาย ซึ่งกลับบ้านเดิม
2. นางปทุมวัลย์ นรบุตร (ลูกนายมัย นรบุตร) ไปทำงานที่อื่นไม่กลับมา
3. นายกมล หิรัญพรหม เนื่องจากกลับบ้านเดิม
4. นายสวัสดิ์ ศรีธานี เนื่องจากกลับบ้านเดิม

ที่ประชุมมีมติให้ปฏิบัติตามข้อตกลงชุมชนคือยึดมาเป็นของส่วนรวมของชุมชนเนื่องจากเขาละทิ้ง และตัดชื่อออกจากสมาชิกบ้านโนนป่าก่อ

2.4 การประเมินอาสาสมัครชาวบ้าน ที่ผ่านอาสาสมัครทำงานมาแล้ว 6 เดือนแต่มีบทบาทไม่ต่างจากชาวบ้านทั่วไปมากนัก และก่อให้เกิดปัญหาเรื่องความร่วมมือในชุมชน เนื่องจากชาวบ้านคนอื่นๆ เห็นว่าทาง อาสาสมัครชาวบ้านมีเงินเบี้ยเลี้ยงเวลาชวนมาทำกิจกรรมจึงไม่ยอมมาเนื่องจากไม่ได้มีเงินด้วย อาสาสมัครเองก็ได้มีความลำบากใจในเรื่องนี้และอึดอัดในการทำงาน จึงเห็นควรให้นำเงินก้อนนี้มาตั้งเป็นงบประมาณกลางของชุมชน ใครทำกิจกรรมของส่วนรวมสามารถนำไปใช้ได้แล้วค่อยมากำหนดหลักเกณฑ์การใช้ร่วมกันให้รัดกุม

2.5 การรณรงค์การไม่ใช้ความรุนแรง เห็นด้วยที่ให้มีการจัดกิจกรรมแสดงจุดยืนในการไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรงของรัฐบาล พร้อมส่งตัวแทนไปร่วมรณรงค์ที่จะจัดให้มีขึ้น ที่จังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 24 ธันวาคม 2545 นี้ ในนามเครือข่ายประชาชนอีสาน โดยทางชาวบ้านมีความพร้อมที่จะไป จำนวน 36 คน

3. เรื่องอื่นๆ ถ้ามี

3.1 งานบุญบ้านเรา จะมีบุญคริสต์มาสวันที่ 26 ธันวาคม 2545 นี้โดยหลวงพ่อยะชีนมาจากห้วยม่วง อำเภอภูผินารายณ์ วันที่ 26 ช่วงเช้า จะมีการแจกของขวัญ และชาวบ้านเราช่วยกัน สมทบเป็นค่าอาหารในงานครบครันละ 20 บาท โดยนายมานะ คำพันธ์เป็นผู้เก็บเงิน และทางพ่อจ้อย ถิ่นพนา ได้ไปขอผ้าป่าจากกรุงเทพฯ โดยบ้านเราจะไปจัดบุญกุ่มข้าวใหญ่พร้อมกับงานผ้าป่า ในเดือนมีนาคม ที่เดียวเลยเนื่องจากจะมีพี่น้องที่ไปทำงานที่กรุงเทพฯ มา

ปิดประชุมเวลา 17.00 น.

สาร ปรางเพ็ชร
บันทึก / พิมพ์

**รายงานในการดำเนินกิจกรรมการรณรงค์เรียกร้องให้ยุติการใช้
ความรุนแรงในการแก้ไขปัญา
เมื่อวันอังคารที่ 24 ธันวาคม 2545 ในบริเวณเทศบาลเมืองขอนแก่น**

ความเป็นมา

จากการที่เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า แร่ ทั้งระหว่างหน่วยงานรัฐ กลุ่มทุน และชุมชนท้องถิ่น เกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของเมืองไทย และเหตุการณ์ล่าสุด เรื่องสถานการณ์การใช้ความรุนแรง เข้าสลายการชุมนุมของชาวบ้านกลุ่มคัดค้านการวางท่อส่งก๊าซไทย-มาเลย์ เมื่อคืนวันที่ 20 ธันวาคม ที่ผ่านมา จากการที่การที่พี่น้องชาวปักษ์ใต้ที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา (กรณีการคัดค้านการวางท่อส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย) ร่วมกันชุมนุมที่อำเภอหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2545 เพื่อต้องการยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นบุคคลที่มีอำนาจปกครองบริหารประเทศ ในโอกาสที่นายกรัฐมนตรีจะเดินทางมาประชุม ค.ร.ม.สัญจร เพื่อแสดงให้รัฐบาลและสังคมรับรู้ถึงความคิดและความรู้สึก ให้ผู้มีอำนาจได้มีโอกาสเยียวยา รับฟังเสียงของคนในท้องถิ่น เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ซึ่งเป็นบ้านเกิดเมืองนอน เป็นที่หาอยู่หากิน เป็นแผ่นดินพ่อแม่แผ่นดินแม่ของเขา ก่อนที่จะคิดสร้างหรือทำอะไรที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนนั้น ต้องผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งถือเป็นการใช้สิทธิขั้นพื้นฐานอันพึงมีตามรัฐธรรมนูญในประเทศซึ่งปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย

ความจำเป็น

ซึ่งสถานการณ์มีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงการแก้ไขปัญา อันนำไปสู่การเกิดรอยร้าวในสังคมและไม่ใช้ทางออกในการแก้ไขปัญาที่ยั่งยืน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์เพื่อกระตุ้นเตือนสังคมให้หันมาตระหนักในปัญหาร่วมกัน และร่วมกันนำเสนอทางออกอื่นๆ เพื่อสร้างสังคมที่มีการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ เท่าเทียม

รูปแบบงาน มี 2 ส่วน

1. การเดินรณรงค์ในเมืองขอนแก่น
2. กิจกรรมเวทีปราศรัย

โดยมีผู้เข้าร่วมจากเครือข่ายประชาชนอีสาน ประมาณ 1,000 คน
และมีชาวบ้านจากป่าภูสีฐานเข้าร่วมจำนวน 35 คน

สาร ปรางเพ็ชร บันทึก

ส่วนที่ 5 รายงานกิจกรรม กรณีฉุกเฉิน (NE3)

